

BUITENSCHOOLSE OPVANG & VRIJE TIJD

‘PROEFPROJECT SLUIZEKEN-TOLHUIS-HAM (STH)’

Onderzoeksrapport, juni 2020

Caroline Boudry, Liesbeth Lambert,
Annelies Ceulemans, Giseline Bracke

Met de medewerking van
Karleen De Rijcke, Joke Blomme,

In opdracht van Stad Gent – Dienst Kinderopvang

Inhoudstafel

Ter inleiding	3
1. Algemeen kader.....	3
2. Kern decreet	4
3. Proefproject Sluizeken-Tolhuis-Ham.....	4
Onderzoeksluik	6
1. Hoe hebben we dit aangepakt?	6
2. Wat weten we?.....	8
Bereikbaarheid	8
Bruikbaarheid.....	11
Betaalbaarheid.....	14
Beschikbaarheid.....	16
Begrijpbaarheid.....	18
Bekendheid	20
Betrouwbaarheid	22
Beleving.....	23
Ankerplaatsen met een nest met een webfunctie in de wijk STH.....	27
Kwalitatieve Kinddag, een droom van het proefproject in een notendop.....	29
Samenwerkingsverbanden binnen het proefproject Sluizeken-Tolhuis-Ham onder de loep ...	31
3. Wat leren we?	37
Nog veel drempels op weg naar het recht op kwalitatieve opvang en vrije tijd	37
Verplaatsing is een belangrijke drempel naar deelname aan activiteiten.....	37
Belang van outreachend werken in het bereiken van kinderen uit de buurt	38
Belang van duurzame samenwerking en ondersteuning van externe vrijetijdsaanbieders.	38
Brugfiguren als essentiële brug naar deelname aan buitenschoolse activiteiten.....	39
Kinderen zijn zelf de beste ambassadeurs.....	39
Zorg is leren, leren is zorg, vrije tijd is ook leren	39
Kinderen kiezen voor vertrouwde begeleiders in een vertrouwde omgeving en laagdrempelig aanbod	40
Diversiteit in het vrijetijdsaanbod: de stem van kinderen en jongeren geeft richting	41
Bronnenlijst	42
Bijlagen	44

TER INLEIDING

1. Algemeen kader

Het Vlaamse Parlement keurde in 2019 het decreet goed over de organisatie van buitenschoolse opvang en de afstemming tussen buitenschoolse activiteiten. Dit decreet treedt in werking op 1 januari 2021. De Dienst Kinderopvang (DIKO) van de Stad Gent besloot om in de aanloop naar het decreet een denktank op te richten die werkt aan een stadsbrede visie over de kwaliteitsvolle organisatie van opvang en vrije tijd op maat van elk kind in Gent en hiertoe concrete voorstellen uitwerkt. De denktank bouwt hierbij verder op de ervaring van alle betrokken partners in de organisatie van de vrije tijd en opvang en de resultaten van het behoeftenonderzoek dat Stad Gent in 2016 – 2017 liet uitvoeren door Artesis-Plantijn Hogeschool om de kennis en het inzicht te vergroten van de vraagzijde van opvang van schoolgaande kinderen en tieners tot 14 jaar (De Veirman, Maelstaf, Dehertogh, & Schraepen, 2017).

Binnen het stadsbrede project, dat zich buigt over een vernieuwende visie voor de opvang en vrije tijd, werd beslist om een proefproject op te starten in de wijk Sluizeken-Tolhuis-Ham-Dok waarin met de betrokken wijkpartners reeds verder kan gebouwd worden aan een vernieuwend concept in de geest van het decreet. Het decreet beoogt de realisatie van een geïntegreerd opvang- en vrijetijdsaanbod dat toegankelijk is voor elk kind vanaf de kleuterleeftijd. De vraag naar voldoende, divers, kwalitatief en toegankelijk vrijetijdsaanbod op maat van alle kinderen in een lokale regio is natuurlijk niet nieuw. Sinds 20 jaar zet Brede School in op het creëren van een brede leer- en leefomgeving voor kinderen uit de wijk, dit onder andere door een verbinding te maken tussen scholen en (vrije tijds) organisaties uit de wijk (Joos & Ernalsteen, 2010). Daartoe organiseert de Brede School een kwaliteitsvol aanbod van activiteiten binnen én buiten de schooltijd, zowel op school als in de buurt. De goed draaiende samenwerking in het Brede School netwerk, bestaande uit de vier wijk scholen, de kinderdagverblijven, buitenschoolse opvanginitiatieven, welzijnspartners en vrijetijdspartners uit de wijk en het feit dat er nood is aan meer opvangaanbod vormt een goede vertrekbasis om in deze wijk te ‘proeftuinen’ met een vernieuwend concept rond de organisatie van een geïntegreerd aanbod van kwaliteitsvolle opvang en vrije tijdsinitiatieven. Specifiek voor deze wijk is dat de vraag naar voldoende en kwalitatieve opvang in deze wijk zeer hoog is, aangezien er nu slechts 80 beschikbare opvangplaatsen zijn voor de 1060 kinderen die schoollopen in de wijk Sluizeken-Tolhuis-Ham. De Dienst Kinderopvang en de Brede Schoolwerking van de wijk sloegen dan ook de handen in elkaar om dit proefproject te coördineren.

Arteveldehogeschool, Pedagogie van het Jonge Kind (PJK) en het onderzoekscentrum, Vernieuwing in de Basisvoorzieningen voor Jonge Kinderen (VBJK) werden gevraagd om het proefproject onderzoeksmatig te ondersteunen. Dit betekent dat beide partners een rol opnemen in het beschrijven, monitoren en analyseren van de ondernomen processen en acties, vertrekkend vanuit het in kaart brengen van de huidige organisatie van het opvang- en vrijetijdsaanbod. Vanuit deze onderzoeksmatige ondersteuning nemen de betrokken onderzoekers ook de rol op van critical friend, die vanuit hun inhoudelijke kennis over andere relevante onderzoeksprojecten inspireert om een projectplan uit te werken voor dit proefproject.

Tijdens de onderzoeksperiode werden medewerkers van buitenschoolse opvanginitiatieven (IBO) en vrije-tijdsorganisaties door omstandigheden minder bereikt dan medewerkers van de wijk scholen. Daardoor komen het perspectief en ervaringen van de buitenschoolse opvangbegeleiders en de vrijetijdsorganisaties minder aan bod in het onderzoeksrapport.

2. Kern decreet

De doelstelling van het decreet over de organisatie van buitenschoolse opvang en de afstemming tussen buitenschoolse activiteiten is de realisatie van een geïntegreerd opvang- en vrijetijdsaanbod dat toegankelijk is voor elk kind vanaf de kleuterschool. Om deze doelstelling te bereiken is er nood aan een goed georganiseerde afstemming en samenwerking tussen opvang, onderwijs, jeugd-, sport-, cultuuraanbod en deeltijds kunstonderwijs. De andere doelstellingen die voorop staan zijn:

- Het decreet wil optimale ontplooiingskansen en mogelijkheid op een leuke vrije tijd voor alle kinderen bieden
- Het decreet wil ouders de kans geven om te participeren aan de arbeidsmarkt of om een opleiding te volgen of tot persoonlijke ontplooiing
- Het decreet wil sociale cohesie en gelijke kansen binnen de samenleving bevorderen.

De lokale besturen zullen een subsidie toegekend krijgen op basis van parameters en indicatoren met betrekking tot het aantal kinderen dat in een gemeente woont of naar de basisschool gaat en het bereik van maatschappelijk kwetsbare gezinnen en kinderen met een specifieke zorgbehoefte.¹ Het lokaal bestuur krijgt de opdracht om een lokaal beleid inzake buitenschoolse opvang en activiteiten te ontwikkelen en te beslissen over de besteding en verdeling van de beschikbare middelen. Het lokaal bestuur dient dat te doen in samenspraak met de verschillende actoren betrokken bij buitenschoolse activiteiten. Daarvoor neemt het initiatief om een lokaal samenwerkingsverband te organiseren waaraan de verschillende actoren deelnemen.

3. Proefproject Sluizeken-Tolhuis-Ham

Het proefproject werd opgestart omdat Stad Gent, o.a. in aanloop naar de uitvoering van het decreet, wilde onderzoeken en uittesten hoe drempels voor toegankelijke buitenschoolse activiteiten verminderd kunnen worden.

De wijk Sluizeken- Tolhuis-Ham (STH) is aangewezen als proeftuin omwille van enkele bijzonderheden. Enerzijds geniet de wijk één van de langstlopende Brede Schoolwerkingen, anderzijds kent de wijk een grote bevolkingsdichtheid die jaar na jaar nog steeds toeneemt. Een trend die zich nog zal voortzetten en zich voornamelijk situeert in de leeftijdscategorie 3-11 jaar. Tegelijkertijd werd vastgesteld dat de wijk onvoldoende afgestemd is op de noden van deze jonge leeftijdscategorie en dat op korte termijn nood is aan meer plaatsen in voorzieningen voor jonge kinderen (Kind & Samenleving, 2019).

Er werd gekozen voor de wijk STH, omdat dit de wijk met de meeste kansarme kinderen is (4% van de Gentse kinderen woont er op 0,8% van het grondgebied). De overgrote meerderheid van de kinderen in de wijk STH die wonen en naar school gaan (1060 kinderen van kleuter en lagere school leeftijd) hoort tot kwetsbare groepen. De wijk heeft met 85,6% indicatorleerlingen² in de (gewone) basisscholen het grootste aandeel indicatorleerlingen (IND) in vergelijking tot andere Gentse deelgebieden³. 77,7 % van deze indicatorleerlingen spreekt thuis geen Nederlands.

¹ <https://www.vvsg.be/kennisitem/vvsg/werkinstrumenten>

² <https://www.vlaanderen.be/onderwijs-en-vorming/inschrijven-en-aanmelden-in-een-school> (voor een definitie)

³ Volgens E. Bertels (persoonlijke communicatie, 10 februari 2020) werkt het Lokaal Overlegplatform in hun rapportering niet met de 25 wijken van Gent maar met andere deelgebieden

Van de kinderen die in de wijk wonen zijn 73,3% IND-leerlingen. (Lokaal Overlegplatform Gent [LOP Gent], 2020). Er is dus een grotere concentratie aan indicatorleerlingen in de wijkscholen dan dat er in de wijk wonen.

Daarnaast is er ook gekozen voor de wijk STH omdat er sterke signalen kwamen van wijkpartners dat te weinig kinderen uit de wijk toegang hadden tot kwalitatieve buitenschoolse opvang en vrije tijd. Er was slechts één IBO in de wijk, met 40 plaatsen voor de 1060 leerlingen in de 4 wijkscholen. Minder dan 1 op 7 kinderen was ingeschreven voor de naschoolse activiteiten geïnitieerd door Brede School en scholen gaven aan dat kinderen nauwelijks deelnemen aan ander sport- en cultuuraanbod.

Het proefproject richt zich tot kinderen van 2,5 tot 12 jaar die in de wijk STH naar school gaan en/of wonen en/of er regelmatig verblijven. In de loop van het proefproject werd de school en omgeving van de Dokken toegevoegd aan het project, en werd de naam omgevormd naar 'Sluizeken-Tolhuis-Ham-Dok'. Maar in dit onderzoek werden alleen de data van Sluizeken-Tolhuis-Ham meegenomen.

Voor het aantal kinderen (0-11 jaar) die in de wijk STH wonen (1454), ziet de gezinssamenstelling per leeftijdscategorie er als volgt uit:

- 403 /0-2 jaar: 208 (gehuwd) – 100 (samenwonend) – 41 (alleenstaand) (9.029 stad)
- 253/3-4 jaar: 128 (gehuwd) – 57 (samenwonend) – 35 (alleenstaand) (5.904 stad)
- 571/5-9 jaar: 318 (gehuwd) – 100 (samenwonend) – 94 (alleenstaand) (14.578 stad)
- 227/10-11jaar: 140 (gehuwd) – 35 (samenwonend) – 32 (alleenstaand) (5.596 stad)

Het proefproject zoomt in op alle voor- en naschoolse en buitenschoolse activiteiten (opvang en vrije tijd) voor schoolgaande kinderen. Het vertrekpunt is de tijd die kinderen doorbrengen in de wijk, buiten de schooluren (exclusief weekends en middagtoezicht). Onderzoek (o.a. het onderzoek bij Gentse gezinnen van de Artesis-Plantijn Hogeschool in 2017) heeft aangewezen dat deelname aan buitenschoolse activiteiten van kinderen uit kwetsbare gezinnen heel beperkt is. Ze ondervinden vaak heel wat drempels, die de stap naar naschoolse opvang en sport - en cultuuraanbod of jeugdvereniging bemoeilijken. Nochtans is participatie aan vrijetijdsaanbod net een belangrijke hefboom om kinderen en gezinnen, in het bijzonder uit kwetsbare groepen perspectief te bieden op een betere toekomst.

Het Gentse proefproject wil kijken hoe onderwijs, opvang en buitenschoolse activiteiten beter op elkaar kunnen aansluiten en hoe het buitenschools aanbod toegankelijker kan worden voor alle kinderen, met bijzondere aandacht voor kinderen die in een context van kansarmoede opgroeien. Daartoe wordt in het proefproject STH met partners in de wijk bekeken of er voldoende kwalitatief buitenschools aanbod is, of gezinnen hun weg vinden naar het aanbod van hun keuze en of de randvoorwaarden vervuld zijn om dit aanbod toegankelijk en op maat van elk kind te maken.

Bij het proefproject is een partnergroep betrokken die bestaat uit een brede waaier aan wijkorganisaties die werken met gezinnen in de wijk, waaronder Brede School, alle wijkbasisscholen, Initiatief voor Buitenschoolse Opvang (IBO), vrijetijdsorganisaties, DKO, Jeugddienst, Cultuurdienst, Sportdienst en OCMW (zie lijst in bijlage 1 en 2). Ze vertrekken vanuit een gezamenlijke visie: "We willen van de STH een warme wijk maken, waar kinderen en ouders elkaar ontmoeten en de buurtbewoners elkaar leren kennen en vertrouwen.

Zo willen we elk kind in de wijk een zo ‘wijs’ mogelijke kwali-tijd laten beleven. De weg daartoe is samenwerking op wijkniveau, met de wijk als nest en samenwerkingskader.”

Noot: Sinds het najaar van 2019 is er in de buurt DOK, aan de Schipperskaai, een nieuw stadsgebouw geopend. Het stadsgebouw bestaat uit een kinderdagverblijf, een buitenschoolse kinderopvang, kleuter- lager school en een buurtsporthal. De basisschool biedt plaats aan 96 kleuters en 144 leerlingen uit de lagere school. Er zijn 56 plaatsen voor buitenschoolse opvang. In het kinderdagverblijf kunnen 28 kinderen terecht (Gent, 2019). Tijdens het proefproject heeft een vertegenwoordiger van de nieuwe stedelijke school ook geparticipeerd aan het proefproject maar aangezien de bouw van dit nieuwe complex nog zeer recent is, zijn de cijfers (zoals in deze paragraaf vermeld) nog niet meegenomen in bovenstaande omgevingsanalyse. Het is belangrijk om deze evoluties verder op te volgen en te ondersteunen tijdens de toekomstige ontwikkeling van het geïntegreerd opvang- en vrijetijdsaanbod.

ONDERZOEKSLUIK

1. Hoe hebben we dit aangepakt?

Er zijn internationaal weinig onderzoeksgegevens voorhanden over de voorzieningen voor opvang en vrije tijd voor schoolkinderen (Plantenga & Remery, 2017). Door een onderzoeksluik te koppelen aan het hierboven beschreven proefproject komt Stad Gent tegemoet aan de ondervertegenwoordiging van onderzoek naar toegankelijkheid van kwalitatief buitenschools aanbod (voor schoolkinderen) in de literatuur. Mede als getuige beogen de onderzoekspartners van PJK en VBJK via actie-onderzoek het proefproject in de wijk STH te begrijpen en te belichten waarbij de doelstellingen van het proefproject richting geven aan de vooropgestelde onderzoeksvragen (zie verder). Voor informatie en een stand van zaken werd beroep gedaan op interne en publieke documenten aangeleverd door Dienst Kinderopvang Stad Gent (DIKO) en Brede School. Samenwerking met de Jeugddienst Stad Gent en Brede School maakte bevraging van verschillende vrijetijdspartners en sleutelfiguren uit de wijk STH mogelijk (zie bijlage 6 & 7). Doorheen het proces werden acties in kader van het proefproject mee ondersteund door de betreffende onderzoekspartners.

Hieronder beschrijven we welke aanpak er werd gehanteerd om een antwoord te formuleren op de gestelde onderzoeksvragen. Bevindingen uit de eerste drie onderstaande onderzoeksvragen worden beschreven in de 10 eerste secties van ‘Wat weten we nu’. De bevindingen uit onderzoeksvraag 4 worden apart beschreven.

Onderzoeksvraag 1: Welk(buitenschools) aanbod voor kinderen is er momenteel in de wijk? Hoe kan dit aanbod beschreven worden op de parameters ‘voldoende’, ‘divers’ en ‘kwalitatief’?

Om deze onderzoeksvraag te beantwoorden werd het aanwezige georganiseerde aanbod in de wijk zo volledig mogelijk in kaart gebracht. Onder het georganiseerde aanbod wordt verstaan: opvanginitiatieven; buitenschools aanbod door ‘Brede School’ en vrijetijdsaanbod buiten de schooltijd, incl. initiatieven inzake sport, cultuur, jeugdwerk, jeugdwelzijnswerk... in de wijk. Vervolgens werden aansluitend op dit aanbod de parameters ‘voldoende’, ‘divers’ en ‘kwalitatief’ onderzocht.

- ✓ ‘Voldoende’ werd onderzocht door het bevragen van het aantal plaatsen en eventuele wachtlijsten bij de organisaties alsook door het aanbod op zichzelf te analyseren (zie verder).
- ✓ ‘Divers’ werd geconceptualiseerd aan de hand van speelgebieden zoals beschreven in ‘In de kijker’ (Dienst Kinderopvang Stad Gent, 2019) om binnen het aanbod van verschillende organisaties verschillende soorten activiteiten te kunnen onderscheiden. Daarnaast werd ook beschreven hoe divers de doelgroep is die de verschillende organisaties bereiken.
- ✓ ‘Kwalitatief’ werd in een eerste verkenning geoperationaliseerd door voorhanden kennis over wat een kwaliteitsvol aanbod kan zijn en het (digitaal) bevragen van de begeleider/kind ratio tijdens de activiteiten begeleid door de vrijetijdsorganisaties. Echter, dit concept (Kwaliteit) kent een verdere uitwerking in de drie hierop volgende doelstellingen/onderzoeksvragen.

Onderzoeksvraag 2: Hoe toegankelijk is het aanbod momenteel? Hoe vinden gezinnen momenteel de weg naar het aanbod?

Toegankelijkheid werd in dit onderzoek geconceptualiseerd aan de hand van 8 B's van toegankelijkheid zoals dit in literatuur en praktijk (zie verder) wordt benaderd (nl. bereikbaarheid, bruikbaarheid, betaalbaarheid, beschikbaarheid, begrijpbaarheid, bekendheid, betrouwbaarheid, beleving). Bevindingen omtrent bovengenoemde parameters ter exploratie van onderzoeksvraag 1 (zie hierboven) werden in de uitwerking van het rapport ondergebracht onder één van de 8 B's.

Onderzoeksvraag 3: Welke vertrouwde ankerplaats(en) zijn er momenteel voor kinderen en gezinnen in de wijk van waaruit het vrijetijdsaanbod wordt georganiseerd? Hoe bouwen deze ankerplaatsen momenteel hun *nest- en webfunctie* uit?

Om deze onderzoeksvraag te beantwoorden werd in gesprek gegaan met de kernfiguren in de organisatie van de vrije tijd van kinderen. Er werd hierbij extra aandacht besteed aan hoe kinderen en gezinnen dit aanbod ervaren en beleven. De term ‘vertrouwde ankerplaatsen’ werd geconceptualiseerd aan de hand van het gekende concept ‘nestfunctie’ binnen de buitenschoolse opvang. We geven weer hoe de ankerplaatsen zo’n nestgevoel creëren voor kinderen en gezinnen. Daarnaast beschrijven we hoe deze plekken nu al werken aan hun ‘webfunctie’.

Onderzoeksvraag 4: Hoe verloopt momenteel de uitbouw van het lokaal samenwerkingsverband? Hoe wordt er momenteel werk gemaakt van een goede coördinatie en afstemming tussen alle aanbieders van onderwijs en buitenschoolse activiteiten en betrokken stads- en wijkpartners?

Om hierop meer zicht te krijgen, werd vanuit de bestaande literatuur over netwerksamenwerking een beschrijvende analyse gemaakt over hoe de uitbouw van het lokaal samenwerkingsverband vorm kreeg.

2. Wat weten we?

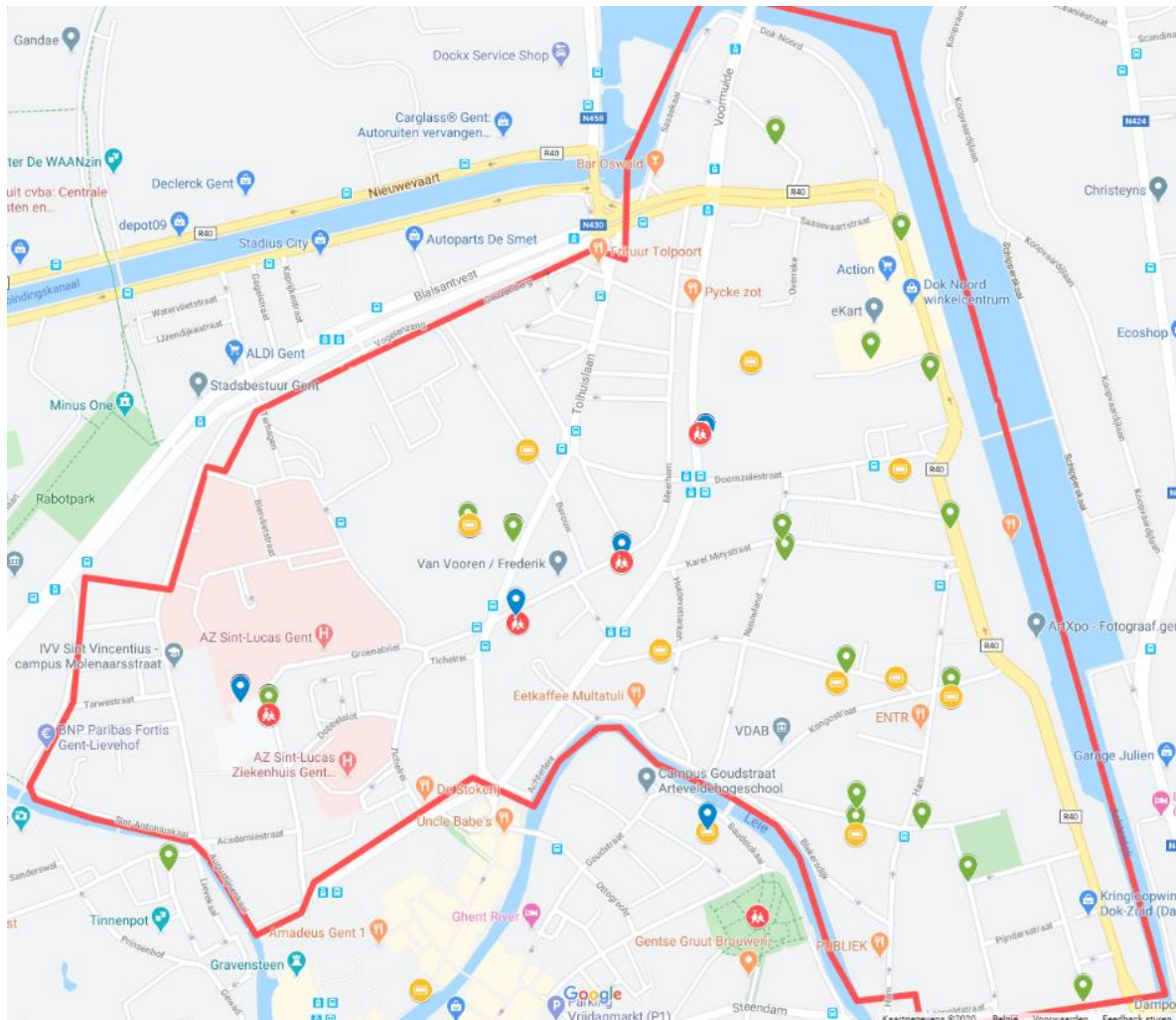
Vanuit de projectcoördinatoren werd aan het begin van het onderzoeksproject gesteld dat er een ruim vrijetijdsaanbod is in de wijk, maar de socioculturele - en economische diversiteit in de wijk niet weerspiegeld wordt in de deelnemende kinderen aan deze activiteiten⁴. Vragen die hierbij oppoppen zijn: hoe komt het dat kinderen niet participeren aan het aanbod? Is het omdat het aanbod niet gekend is? Is er geen nood aan dit aanbod? Welke betekenis geven ouders aan het vrijetijdsbesteding? Kortom, bepaalde aspecten worden in vraag gesteld die gelinkt kunnen worden aan de toegankelijkheid van het georganiseerde vrije tijdsaanbod. Dat is net waar het proefproject STH naar streeft: een aanbod dat toegankelijk is voor gezinnen en waarbij iedere partner zich inzet om mogelijke drempels weg te nemen. Brede School werkt al lange tijd rond toegankelijkheid in samenwerking met vrijetijdspartners uit de wijk, door in te zetten op naschoolse reeksen of trapsgewijze toeleiding: proevertjes op school – binnenschools aanbod – reeks van 5 tot 10 lessen op school – toonmoment in de organisatie. Toch merkt de Brede School werking dat deze werkwijze niet voldoende is om kinderen uit de kwetsbare groep te laten doorstromen naar het reguliere vrijetijdsaanbod in de wijk.

Toegankelijkheid wordt in dit proefproject zowel onderwerp van onderzoek als de sleutel voor toekomstige acties. Uit analyse van succesvolle projecten in basisvoorzieningen komen vijf cruciale criteria voor structurele toegankelijkheid naar voor (Vandenbroeck, 2013): bereikbaarheid, beschikbaarheid, betaalbaarheid, bruikbaarheid, begrijpbaarheid. Deze liggen in lijn met wat Parmentier (1998) in het kader van algemeen welzijnswerk beschreef als ‘De 5 B’s van een toegankelijke hulpverlening’. Gezien deze ook gelden voor alle voorzieningen voor kinderen, jongeren en gezinnen, bieden zij een kader om ook het georganiseerde vrijetijdsaanbod onder de loep te nemen (binnen de vooropgestelde onderzoeksdoelstellingen van het proefproject STH). In de praktijk worden aan deze B’s vaak nog twee extra B’s toegevoegd, met name betrouwbaarheid en bekendheid. Naar een beschrijving van VWSG (z.j.) en het Agentschap Integratie en Inburgering (2016), kan gesteld worden dat betrouwbaarheid verwijst naar het zich welkom, gehoord en gerespecteerd voelen, als kind en ouder. Bekendheid duidt dan eerder op het kennen van de organisatie en weten waar die werkelijk voor staat. Nauw aansluitend bij betrouwbaarheid, ook te lezen als ‘wordt hetgeen dat wordt beloofd ook effectief waargemaakt’, wordt in de context van het werken met kwetsbare groepen ook geopperd om voldoende aandacht te besteden aan de beleving. Beleving wordt dan een 8ste B in het belichten van de toegankelijkheid van voorzieningen (TAO-armoede, 2017).

Bereikbaarheid

De bereikbaarheid vertelt ons iets over de manier waarop en de tijd die nodig is om zich te verplaatsen van thuis, school of opvang (A) naar een vrije tijdsaanbod (B) en omgekeerd. Kunnen kinderen zich zelfstandig en op een veilige manier verplaatsen naar het vrije tijdsaanbod? Kunnen ouders hun kinderen binnen een aanvaardbare tijdsinvestering naar een vrijetijdsactiviteit brengen? Zijn de voetpaden veilig, zijn er stoplichten aanwezig bij de oversteekplaatsen? Zijn er al dan niet fysieke grenzen zoals een drukke rijweg of drukke oversteekplaatsen die de bereikbaarheid bemoeilijken? Zijn er natuurlijke grenzen zoals waterwegen? Kunnen kinderen autonoom van A naar B gaan? Kunnen kinderen alleen of met hun ouders het vrije tijdsaanbod met het openbaar vervoer bereiken, zo ja hoeveel tijd heeft men nodig?

⁴ Op basis van mondelinge communicatie op overleg partnergroep van het proefproject en Bredeschool STH

Figuur 1: Indicatieve weergave van de spreiding van vrijetijdspartners aanwezig in de wijk STH⁵

Een kaart⁶ (in google maps) op basis van gegevens van vrijetijdspartners⁷ in de wijk, geeft weer waar het aanbod zich in de wijk situeert. De verschillende scholen staan (in het rood) aangeduid op de kaart ter referentie voor de afstand tot het aanbod van de verschillende partners (voor de kinderen die school lopen in deze vestigingen): gemiddeld bedraagt dit in afstand 569,44 meter en in tijd 6,6 minuten (te voet). Het aanbod vanuit Brede School wordt in het blauw aangeduid, maar sluit qua locatie natuurlijk nauw aan bij de betreffende schoollocaties in de wijk.

⁵ Figuur 1 is geen definitieve foto van de wijk. De recente ontwikkelingen in de Dokken Noord en Zuid, zorgen voor een vernieuwd aanbod, nieuwe uitdagingen qua bereikbaarheid en nieuwe samenwerkingsverbanden. Het is belangrijk om deze evoluties verder op te volgen en te ondersteunen.

⁶ De kaart – vormgegeven als gepersonaliseerde kaart in Google Maps (Google, z.d.) visualiseert de spreiding van het aanbod binnen de wijk STH via de: locaties kunnen hierbij overlappen of zeer dicht bij elkaar liggen. Hierdoor is elke partner niet even zichtbaar op de kaart (voor een overzicht zie bijlage 5).

⁷ Oranje spots op deze kaart stellen vrijetijdspartners voor die geregistreerd staan bij Stad Gent als partners die werken met de UITPAS; Groene spots op de kaart stellen vrijetijdspartners voor uit de wijk die aangeschreven werden voor digitale bevraging

In de wijk zijn er heel wat drukke straten die ervoor zorgen dat het brengen en halen van kinderen naar of van het vrijetijdsaanbod voor vele gezinnen een knelpunt is. Deze fysieke barrières zorgen er ook voor dat kinderen moeilijk op een zelfstandige manier van A naar B kunnen gaan. Kinderen (uit 5de en 6de leerjaar lager onderwijs) uit de wijk STH⁸ bevestigen dit zelf (De Rop, 2018) door enerzijds aan te geven dat de hoofdreden waarom men niet deelneemt aan activiteiten is omdat deze niet in hun buurt zijn en anderzijds omwille van het niet alleen op pad mogen van de ouders (met een verschil tussen jongens, 11,4% en meisjes, 25,6%) .

Het speelweefselplan laat zien hoe de wijk geografisch wordt gescheiden in 3 zones (deelgebieden) door de Sleepstraat, de Tolhuislaan en Sint- Salvatorstraat. Een eerste zone, de oostelijke zone, omvat de site van Dok Noord, een middengebied met nieuwe ontwikkelingen en een zuidelijk gebied, dat onder de as Godshuishammeke – De Centrale ligt. Een tweede zone vormt zich tussen Tolhuislaan/Sleepstraat & Sint-Salvatorstraat. Een derde zone situeert zich aan de ziekenhuissite die een weinig doorwaadbare enclave vormt. Ook de jeugd benoemt bepaalde straten in de context van drukke verkeerssituatie en té snel rijden (de Sleepstraat, maar ook de Zondernaamstraat) en de verkeersmoeilijkheden in straten waar de scholen liggen met nood aan echte fietspaden (Kind & Samenleving, 2019).

Professionelen geven aan dat de weg van school naar een activiteit een drempel is. Activiteiten die op de school geprogrammeerd worden zijn succesvol. Uiteraard speelt leeftijd hier ook een rol in functie van zelfstandigheid om de nodige verplaatsing te maken (oudere kinderen versus jonge kinderen) alsook de geografische spreiding van het vrijetijdsaanbod in de wijk (en de geografische drempels).

Bij het wel-of niet deelnemen aan het vrijetijdsaanbod spelen geografische grenzen zoals een drukke baan of rivier een belangrijke rol. (Directeur)

De kinderen die in een IBO ingeschreven zijn worden na de schooluren in de school opgehaald door kinderbegeleiders. Op woensdagmiddag wandelen de kinderen die in de buurt (op het terrein) van dit IBO deelnemen aan een activiteit van een vrijetijdsorganisatie, mee naar het IBO. Ze eten daar hun boterhammen, maar dit is wel een extra belasting voor de begeleiders. (Leerkracht)

Kinderen van het 5de en 6de leerjaar kunnen zelfstandig naar huis wandelen, of eerst naar een activiteit wandelen en vandaar naar huis wandelen. (Brugfiguur)

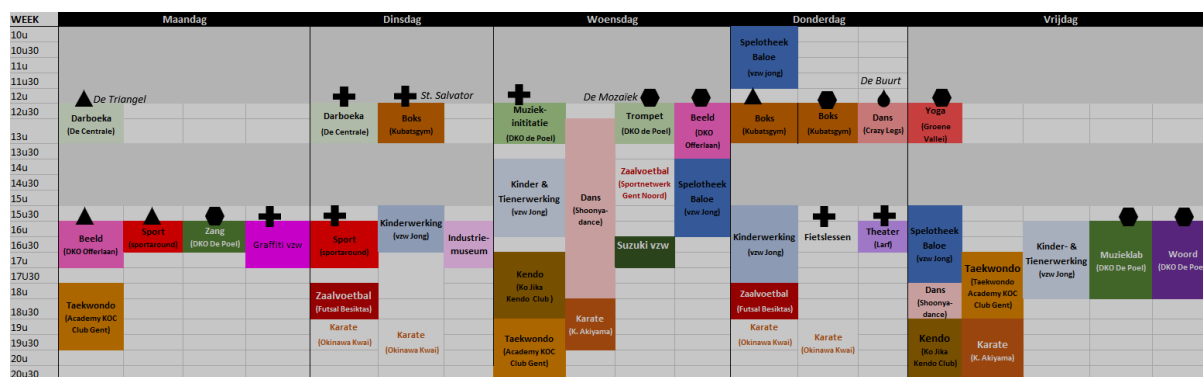
Kinderen nemen deel aan activiteiten die in de buurt en liefst op school, georganiseerd worden. Ze gaan niet ver uit de wijk. (Brugfiguur)

⁸ In het kader van dit bachelorproefonderzoek binnen de opleiding Pedagogie van het Jonge Kind, namen kinderen uit de derde graad van de verschillende wijksscholen deel aan een schriftelijke vragenlijst. De resultaten betreffen deze van 78 kinderen woonachtig in de wijk. Er werd gekozen voor deze leeftijdsgroep omdat deze kinderen meest aangewezen leken in functie van het verkrijgen van (juiste) informatie over hoe zij hun vrije tijd in de wijk beleven, welke drempels zij ervaren en welke organisaties uit de wijk ze kennen.

Verschillende bronnen bevestigen dat fysieke barrières, zoals de verkeersassen in de wijk, heel wat participatiedrempels opleveren voor kinderen. Wanneer we de bereikbaarheid van het aanbod analyseren vanuit het perspectief van de medewerkers, merken we dat er heel wat inspanningen worden ondernomen die de bereikbaarheid van het aanbod te goede komen. Dit vanuit de overtuiging dat kinderen en jongeren alle kansen verdienen om deel te nemen aan het vrije tijdsaanbod. Enerzijds worden activiteiten georganiseerd op het terrein waar kinderen reeds vertoeven. Anderzijds worden kinderen vanuit de school of het IBO (plek waar ze reeds opgevangen worden) veilig onder begeleiding naar het vrije tijdsaanbod gebracht. Dit laatste vraagt een extra engagement van de brugfiguren, leerkrachten, IBO-begeleiders en vrijwilligers. Dit engagement is echter eindig, waardoor uitbreiding van het aanbod op deze manier ook zijn grenzen kent. Ook ouders worden gevraagd om kinderen van de ene plek naar de andere plek mee te begeleiden. Bij kansrijke ouders lukt het om een beurtroolsysteem op te zetten. Voor ouders uit de kwetsbare groep is dit een extra hoge drempel. Verplaatsingen tot een minimum beperken verhoogt de participatiegraad van een diverse groep kinderen. Vandaar dat er steeds meer gekozen wordt om het vrije tijdsaanbod aan te bieden op school. Dit biedt de beste oplossing om vele kinderen de kans te geven om deel te nemen aan de activiteiten, maar dit betekent ook extra investeringen voor de school.

Bruikbaarheid

Met de bruikbaarheid onderzoeken we de geschiktheid en zinvolheid van het aanbod. De bruikbaarheid beschrijft namelijk de mate waarin het aanbod inspeelt op de interesses van de kinderen. Sluit het aanbod aan op de behoeften van kinderen in verschillende levensfasen en in al hun diversiteit?

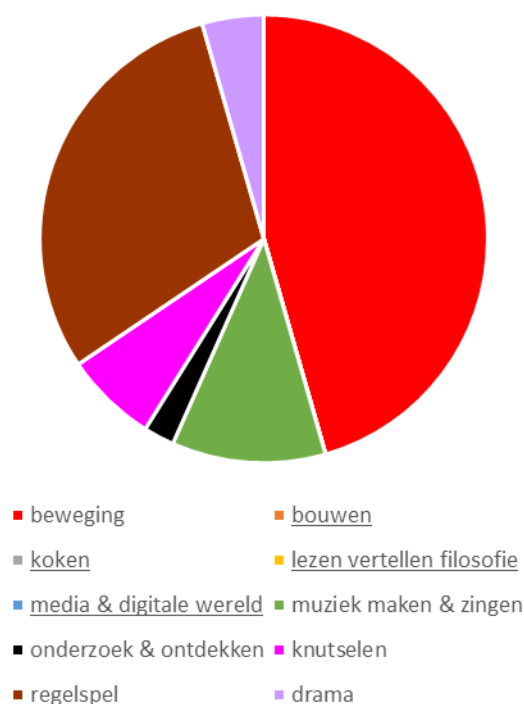

Figuur 2: Indicatief⁹ overzicht wekeaanbod vrijetijdsactiviteiten binnen de wijk STH (zie ook bijlage 3)

Een overzicht van wekelijkse sessies van verschillende vrijetijdsaanbieders (zie Figuur 2) weerspiegelt een gevarieerd aanbod, met o.a. *gevechtssporten, voetbal, fietsen, bewegen in het algemeen, yoga, dans, zang, muziekinitiatie, leren spelen van muziekinstrumenten, drama, kunst- en kinderwerking en speltheek*. De symbolen staan telkens voor een school binnen de wijk STH en geven weer waar de specifieke activiteit plaatsvindt.

⁹ In het overzicht werden enkel de 'sessies' opgenomen waarvan de data helder en duidelijk gecommuniceerd werden via bevraging en/of de gegevens duidelijk terug te vinden waren via de website van de partner of de infochies van de Jeugddienst. Indien gegevens voor een bepaald aanbod onvolledig waren, werd het niet verwerkt in dit overzicht.

Het symbool geeft aan dat de activiteit georganiseerd wordt door de Brede Schoolwerking. Dit overzicht is niet exhaustief maar geeft een beeld van wat zich afspeelt in de wijk STH. Een aantal initiatieven¹⁰, zoals jeugdbeweging, huiswerkbegeleiding en sporadisch of vrijblijvende initiatieven van oa. Sportaround, zijn niet opgenomen in dit overzicht omdat de activiteiten doorgaan in het weekend, op individuele basis of plaatsvinden in de ‘publieke ruimte’.

Ingezoomd op de variatie in het soort aanbod, bieden de ‘speelgebieden’, beschreven in het observatie-instrument ‘In de Kijker’, een kijkkader (Dienst Kinderopvang Stad Gent, 2019b). Er zijn zo 10 speelgebieden waaraan het aanbod binnen de wijk (zoals nu weergegeven in Figuur 2) afgetoetst kan worden.

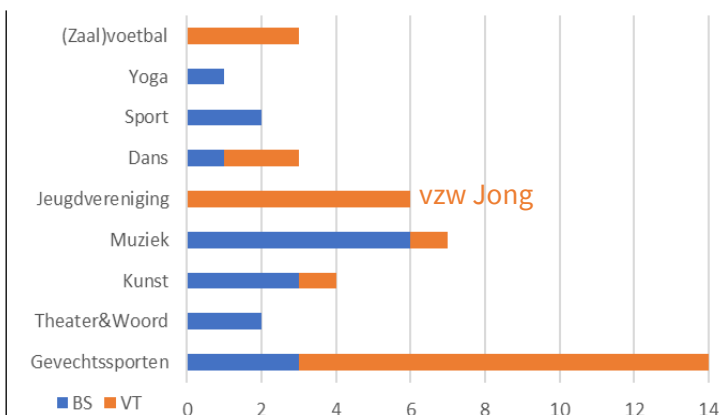
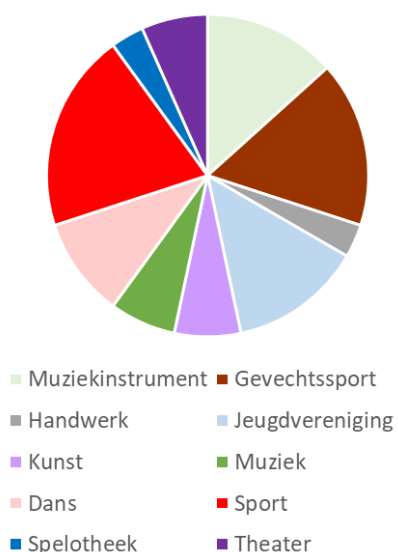
‘In de Kijker’ biedt handvaten om als IBO-kinderen te observeren en hun gedrag beter te begrijpen. Er wordt gefocust op de 4 ervaringsgebieden zoals deze ook centraal staan in het pedagogisch raamwerk dat een kader schept voor de kwaliteit binnen de kinderopvang: verkennen van de wereld, lichaam & beweging, communicatie & expressie, ik & de ander (Kind & Gezin, 2014).

De speelgebieden inspireren de begeleiders van de Dienst Kinderopvang om de 4 ervaringsgebieden voldoende te garanderen in aanbod en maken integraal deel uit van het vormingstraject voor de buitenschoolse opvang.

Figuur 3: Representatie van speelgebieden in weekaanbod ‘vrije tijd’ in de wijk STH.

Een eerste verkenning (zie Figuur 3) leert dat beweging en regelspel (vaak in één activiteit) het meest aan bod komt binnen het georganiseerde vrijetijdsaanbod. Aan sommige speelgebieden kan niet rechtlijnig één activiteit gekoppeld worden (onderlijnd in Figuur 3). Dit sluit echter niet uit dat aan deze speelgebieden geen aandacht wordt geschonken binnen bv. kinderopvang of andere activiteiten. Een diepgaandere verkenning van het aanbod in de organisaties, zou dit kunnen ontsluiten.

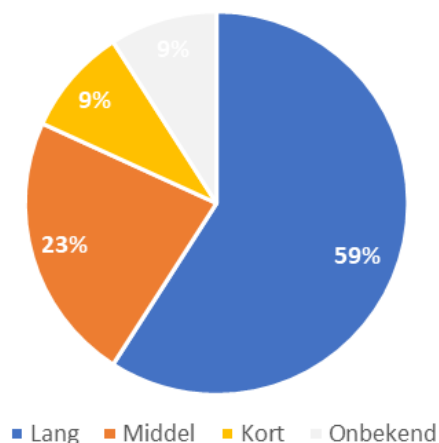
¹⁰ Zoals bijvoorbeeld Scouts De Zebra (jeugdbeweging), vzw Uilenspel (huiswerkbegeleiding), Speelpleinwerking....

Figuur 4: Representatie van (aantal) betrokken organisaties in weekaanbod aan 'vrije tijd' in de wijk STH alsook het aandeel hierin van Brede Schoolwerking (BS) t.o.v. andere vrijetijdsorganisaties (VT).

Het taartdiagram in Figuur 4 geeft de verhouding weer van het aantal organisaties betrokken binnen het diverse totaalaanbod in de wijk. Opnieuw zien we een sterke representatie van beweging/sport ook in de vertegenwoordiging van het aantal organisaties, gevolgd door muziek en jongerenwerking. De grafiek in Figuur 4 toont aan dat kinderen uit de wijk in hoofdzaak bereikt worden (uitgaande van het aantal aangeboden sessies per onafhankelijke vrije tijdsorganisatie of vanuit Brede School) via de Brede Schoolwerking en vzw Jong.

Voor de meerderheid van het in kaart gebrachte aanbod geldt inschrijving voor een lange lessenreeks verspreid over het jaar, een vijfde beslaat een middellange reeks van 10 lessen en uitzonderlijk betreffen het korte(re) lessenreeksen van 4 tot 8 lessen. Korte en middellange reeksen komen enkel aan bod binnen de Brede Schoolwerking. Buiten de Brede Schoolwerking is het aanbod of vrijblijvend of bindend voor 1 jaar (met veronderstelde vaste instapdata). Enkel binnen de kinderwerking is inschrijven vooraf niet verplicht en is vrije deelname mogelijk op eender welk moment.

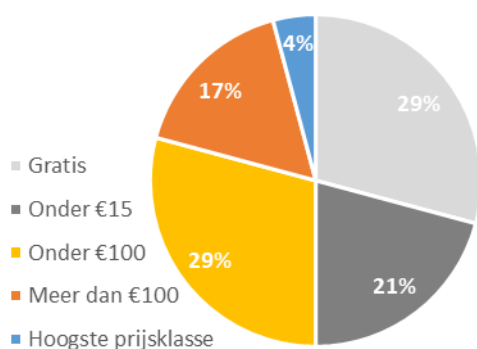
Figuur 5: Verhouding van verschillende termijnen van reeksen binnen totaal weekaanbod 'vrije tijd' in de wijk STH.

In het wijkaanbod van STH worden niet alle speelgebieden gedekt. Sport en regelspel wordt het meeste aangeboden. De Brede Schoolwerking heeft een groot aandeel in het voorzien van een divers aanbod. Zoals eerder aangegeven nemen kinderen voornamelijk niet deel aan het vrijetijdsaanbod omdat de activiteit die ze willen doen (nog) niet in de buurt bestaat. Zo is koken een wens van de kinderen zelf in STH (De Rop, 2018). 15% van de kinderen uit de betreffende bevraging, geven aan eigenlijk niets te willen doen.

Een vrijetijdsactiviteit vraagt veelal engagement over een langere periode, wat echter voor ouders en kinderen niet altijd evident is. Dit verwacht engagement ligt ook hoger buiten het aanbod van de Brede Schoolwerking. Interessant kan zijn om het et vrijetijdsaanbod in de wijk nog verder af te stemmen op de noden van kinderen en ouders op vlak van aspecten zoals: de gewenste duur van het engagement (vrijblijvend of bindend voor 1 jaar of...) en inschrijvingen op voorhand of niet.

Betaalbaarheid

In welke mate kan de prijs een drempel zijn? Kunnen gezinnen betalen volgens hun eigen financiële situatie? Betaalbaarheid gaat ook over de al dan niet realistische angst voor aanverwante kosten, zoals aankoop van kledij of materiaal, (verplichte of sociaal verwachte) aankoop in de cafetaria enzovoort.

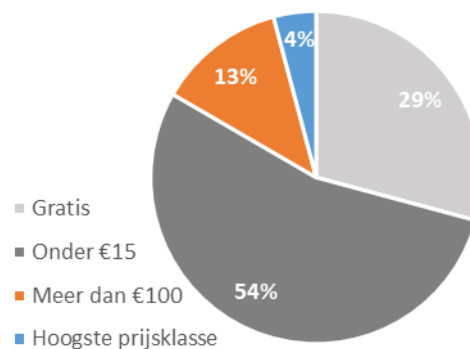

Figuur 6 illustreert de verdeling in prijsklasse wat betreft het inschrijvingsgeld voor de verschillende aangeboden vrijetijdsactiviteiten binnen het betreffende aanbod in de wijk. Voor ongeveer de helft ervan kunnen kinderen ofwel gratis deelnemen (binnen het Brede School aanbod geldt dit voor 37,5%; binnen het vrijetijdsaanbod daarbuiten betreft het 20% (d.i., zaalvoetbal via Sportnetwerk)) ofwel inschrijven voor een bedrag niet meer dan €15. Houdt men rekening met inschrijvingsgeld volgens kantsentarief stijgt het aanbod aan activiteiten in de lagere prijsklasse (incl. wat gratis is) tot de meerderheid (85%, Figuur 7).

Figuur 6: Verdeling prijsklasse (normaal tarief)

Buiten de Brede Schoolwerking is het inschrijvingsgeld bij slechts de helft van de vrijetijdsactiviteiten gratis of onder de €15. Bij een privé-initiatief loopt de prijs voor het beoefenen van een muziekinstrument hoog op en de gevechtssportaanbieders in de wijk bieden géén optie 'inschrijven aan kantsentarief' aan.

Het aanbod van de Brede Schoolwerking blijft volledig binnen de prijsklasse 'onder de €15' (uitgaand van de optie 'inschrijven volgens kantsentarief').

Figuur 7: Verdeling prijsklasse (kantsentarief)

Inschrijvingsgelden worden binnen de Brede Schoolwerking aldus bewust laag gehouden om zo veel mogelijk kinderen de kans te geven om deel te nemen. Voor middag- en naschoolse reeksen betaalt Brede School de vrijetijdspartner. Voor de naschoolse reeksen moeten kinderen slechts een symbolische euro betalen per les, aan kansentarief betekent dit 0,20 euro per les. De middagreeksen zijn gratis aangezien kinderen al opvang betalen aan school of IBO.

Bij sommige partners, zoals Deeltijds Kunstonderwijs (DKO), ligt het volledige tarief in een hogere prijsklasse. Meer specifiek is DKO Muziek iets minder financieel toegankelijk dan DKO Beeld of Woord aangezien er bij muziek veel extra kosten bijkomen. Ook hier doet de Brede Schoolwerking inspanningen om het aanbod betaalbaar te houden voor gezinnen. Brede School staat mee in voor de huur van het instrument via een uitleensysteem van de muziekschool en onderzoekt verder met de muziekschool en ouders een gepast prijzenbeleid voor kwetsbare gezinnen. DKO Beeld en Woord zijn dan wel financieel wel toegankelijker mits gebruik van UiTPAS met kansentarief.

Gekoppeld aan cijfers over kinderen uit de wijk die deelnemen, geven de betreffende partners met een hogere inschrijvingsdrempel ook aan dat ze niet zozeer de kinderen uit de wijk STH bereiken. Dit wordt mogelijks ook mee beïnvloed door de grotere gemiddelde afstand van deze partners tot de wijkscholen voor hun aanbod in Sporthal Tolhuis of andere locaties in de wijk (bv. voor het beoefenen van karate of een muziekinstrument).

De meeste activiteiten bij vrijetijdsorganisaties zijn betalend, maar met een UiTPAS kunnen gezinnen korting krijgen. Ouders zeggen niet dat ze het niet kunnen betalen. (Brugfiguur)

UiTPAS (Stad Gent, 2020) is een spaarkkaart, te gebruiken bij een ruime waaier aan jeugd-, cultuur- en sportactiviteiten (van aangesloten vrijetijdsaanbieders). De spaarkkaart moedigt aan om (meer) deel te nemen aan vrijetijd: voor een behaald aantal punten krijgt elke UiTPAS-houder korting (of een cadeau). UiTPAS wil ook de participatie aan vrijetijd voor iedereen verhogen. Indien aan enkele voorwaarden voldaan is heb je recht op een UiTPAS met kansentarief die 80% korting geeft bij elke UiTPAS-activiteit. Jaarlijks controleert men of iemand nog recht heeft op dit kansentarief.

Zowel scholen, IBO's als vrijetijdsorganisaties investeren tijd, infrastructuur en personeelsmiddelen om alle aanbod toegankelijk te maken voor alle kinderen.

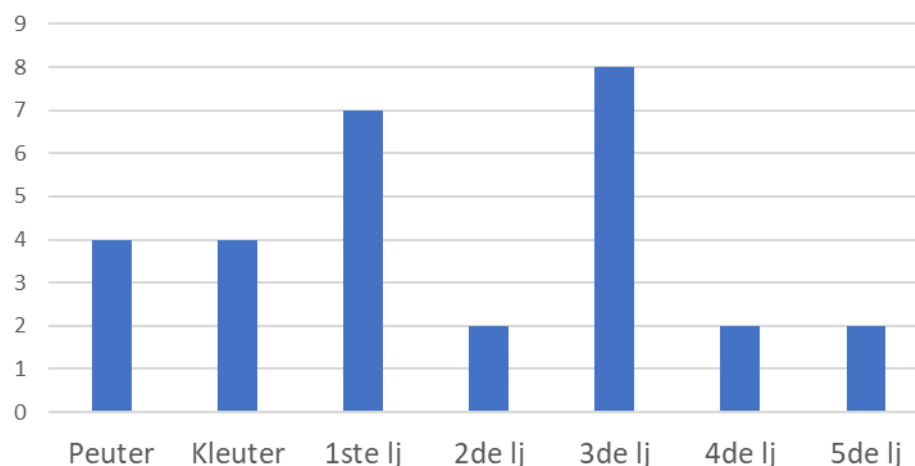
Je kan op de locatie activiteiten organiseren, maar dat vraagt extra inzet en middelen, en die zijn er niet altijd. (Sportdienst – vrijetijdsorganisatie – partner)

We willen echt dat alle kinderen deelnemen, maar ook wij beschikken over beperkte middelen. We hebben ons werkingskader, onze lesopdrachten. We kunnen onze begeleiders niet overal en altijd inzetten. (Directie DKO)

Specifieke muziekopleidingen en sporttakken binnen het vrijetijdsaanbod (georganiseerd buiten de Brede Schoolwerking) hebben een hogere inschrijvingsdrempel, wat een effect heeft op het bereiken van kinderen uit de wijk STH. Duidelijke inspanningen vanuit Brede Schoolwerking i.s.m. het initiatief van UiTPAS (vanuit Stad Gent) om vrijetijdsactiviteiten gratis of aan een lage(re) deelnameprijs aan te bieden, leveren resultaat. Hierdoor bereiken ze de beoogde doelgroep meer, nl. de kinderen uit de wijk STH. Maar de mogelijkheden van de Bredeschoolwerking om betaalbaar aanbod te creëren zijn ook beperkt.

Beschikbaarheid

Beschikbaarheid gaat over de mate waarin het speel- en vrijetijdsaanbod beschikbaar is voor kinderen wanneer ze hieraan wensen deel te nemen? Zijn er voldoende vrije plaatsen? Zijn er wachtlijsten? Kunnen kinderen binnen een aanvaardbare termijn inschrijven? Zijn er administratieve drempels, en levert men inspanningen deze weg te werken?

Figuur 9: Zicht op aanbod in de wijk STH op basis van leeftijd(sgroep) in aantal 'activiteiten'.

Wanneer we het aanbod analyseren qua variatie in leeftijd(sgroep), zien we een beperkter aanbod voor de jongsten (zie Figuur 9). Een weergave van aanbod op basis van de gekende onder- en bovenleeftijdsgrens voor de verschillende activiteiten toont een stijging van het aantal 'activiteiten of hobby's' waar kinderen vanaf 1ste leerjaar tot het 3de leerjaar kunnen instappen en vervolgens opnieuw een stijging voor aantal activiteiten vanaf 3de leerjaar tot 6de leerjaar. Vanaf het 2de en het 4de leerjaar is er minder instapmogelijkheid in nieuwe activiteiten. Dit wordt echter gecompenseerd doordat men ofwel reeds ingestapt is in het 1ste leerjaar of in het 3de leerjaar. Veelal loopt dit aanbod door en is het niet gericht op één leerjaar.

Activiteiten via Brede Schoolwerking op school zijn voor het merendeel snel volgeboekt (bezettingsgraad¹¹ van 73%). Plaatsen in de IBO worden hier niet meegerekend.

Het aspect beschikbaarheid van het aanbod heeft ook te maken met de mogelijkheden die er zijn om te kunnen deelnemen aan het aanbod. Denk aan de procedure om in te schrijven, zijn de aanvangsuren en einduren afgestemd op de schooluren, of de werkuren van ouders zodat kinderen vlot kunnen gebracht en gehaald worden?

Uit de gesprekken met de professionals leren we dat het brengen en halen van kinderen voor vele gezinnen een knelpunt is. Indien ouders meerdere kinderen hebben blijkt de combinatie moeilijk, zeker als kinderen verschillende activiteiten volgen op telkens andere locaties. Soms worden ouders aangemoedigd vanuit de school en/of starten ouders zelf een beurtroelsysteem om kinderen te brengen en te halen naar een vrijetijdsorganisatie. Maar dit blijkt geen evidentie te zijn, waardoor leerkrachten en/of andere vrijwilligers dienen ingeschakeld te worden.

¹¹ Binnen het aanbod van 16 activiteiten van Brede School voor het schooljaar '18-'19, was voor 11 activiteiten de bezetting gekend: 8/11 volzet. In deze totaalbezetting worden ook de kinderen gerekend die niet in de wijk STH wonen, maar er wel school lopen op één van de locaties.

Een ouder die alleen verantwoordelijk is voor het brengen en halen van de kinderen als de school uit is, kan eens er meerdere kinderen in het gezin zijn, moeilijk 1 kind op een andere locatie ophalen. (Brugfiguur)

Als ouders werken, kunnen ze hun kinderen niet naar de vrije tijd brengen. (Brugfiguur)

Als ouders hun kind niet kunnen brengen naar een activiteit, en er is geen leerkracht of kinderbegeleider die hen naar de activiteit brengt, kan een kind zich niet inschrijven. (Leerkracht)

Als twee kinderen aan verschillende activiteiten deelnemen op twee locaties wordt brengen en halen moeilijk te organiseren. (Leerkracht)

We engageren ouders vanuit de school om kinderen naar een activiteit te brengen en te halen. Als ouders zich inschrijven vragen we hen wanneer en hoe vaak ze een groep kinderen willen begeleiden naar deze activiteit. We vragen aan ouders om dit minimum tweemaal te doen. Maar ouders geven aan dat dit niet evident is voor hen. Enerzijds is dit niet altijd te combineren met 'hun engagement' maar vooral de verantwoordelijkheid om met kinderen over straat te wandelen schrikt ouders af. Niet iedereen wil instaan voor de veiligheid van de kinderen van andere gezinnen. (Leerkracht)

's Avonds na school brengen de leerkrachten of een vrijwilliger enkele kinderen naar hun vrijetijdsactiviteit. Ouders halen hun kinderen bij de partnerorganisatie op. (Leerkracht)

Er is altijd een opvangtijd tussen school en een vrijetijdsactiviteit. Soms vangt de school of een IBO deze tijd op, maar dit is niet evident, je hebt hier een vrijwilliger, leerkracht of kinderbegeleider voor nodig. (Leerkracht)

Als een vrijetijdsactiviteit op school doorgaat, en er is tijdens de tussentijd toezicht over de kinderen, is het aanbod onmiddellijk volgeboekt. (Leerkracht)

De inschrijvingsprocedures zijn voor sommige gezinnen te complex. De medewerkers van de school helpen kinderen en ouders bij het maken van hun keuze en ondersteunen hen bij de inschrijvingen.

Er zijn activiteiten die bijvoorbeeld maar vier keer doorgaan. Ouders weten soms niet hoe ze zich kunnen inschrijven. Ik help hen hierbij, en soms is er geen plaats meer. Maar als er dan toch een plaats vrij komt contacteer ik de ouder persoonlijk. (Brugfiguur)

Een engagement voor tien keer deelnemen, is vaak een drempel om in te schrijven. (Brugfiguur)

Er is een vrij en open aanbod, kinderen komen binnen en gaan terug naar huis wanneer ze dat wensen, binnen de tijd dat we open zijn. Ze komen als ze er zin in hebben. We vragen geen engagement". Ik denk dat we op die manier veel gezinnen uit de buurt bereiken". (Coördinator vrijetijdsorganisatie)

'We hebben ook een spelaanbod in de publieke ruimte, zoals een park, dan fietsen we soms door de buurt en kondigen we ons aanbod die dan zal doorgaan aan, we spreken kinderen en ouders aan op straat, we spelen kort op de bal. (Coördinator vrijetijdsorganisatie)

Ouders brengen hun kinderen naar een open aanbod, ze hoeven niet altijd te komen, maar als ze komen nemen ze deel aan de activiteit (Coördinator vrijetijdsorganisatie)

Uit de gesprekken en analyse van het aanbod blijkt dat een gedifferentieerd aanbod aan vrijetijdsactiviteiten beschikbaar is voornamelijk vanaf het 1ste leerjaar. De programmatie vanuit Brede School vertrekt steeds vanuit een analyse van de behoeften van de kinderen op vlak van vrije tijd. Zo zijn de naschoolse reeksen fietslessen voor kleuters enorm populair, niettegenstaande dat dit ook maar één van de weinige keuzes is binnen het aanbod voor kleuters. Laagdrempelige initiatieven voor kinderen en het aanbod op de informele speelplekken in de buurt, zijn een beschikbaar aanbod omdat het wekelijks op hetzelfde tijdstip en dezelfde plaats georganiseerd wordt. Het aanbod kent weinig drempels. Het enige knelpunt is dat ook hier weer het zelfstandig bereiken van die plek voor kinderen moeilijk is. Vrijetijdsorganisaties spelen hier soms op in door rond te fietsen in de wijk en kinderen persoonlijk uit te nodigen om deel te nemen aan het aanbod.

Organisaties die werken met een open-deur-formule, geen langdurig engagement vragen van hun deelnemers (zoals de werking van Vzw Jong) kennen een grotere graad van beschikbaarheid en bereiken op die manier meer kinderen. Als de school of opvang instaat voor de opvang tijdens de tussenmomenten en/of de verplaatsing naar een activiteit, kunnen eveneens meer kinderen deelnemen. Kinderen schrijven zich mede daarom in op aanbod op school, omdat ouders of leerkrachten kinderen niet altijd naar een buitenschoolse organisatie kunnen begeleiden.

Begrijpbaarheid

De begrijpbaarheid gaat over de mate waarin informatie over het aanbod en de toegang ertoe begrijpbaar is voor kinderen en ouders. Kunnen ze aan de hand van duidelijke informatie en communicatie oordelen of het aanbod voor hen bestemd is? Wordt er vanuit de organisatie duidelijk en op een begrijpbare wijze gecommuniceerd via de verschillende communicatiekanalen? Zijn inschrijvingsvoorwaarden en afspraken bij deelname duidelijk?

Over het algemeen weerklinkt uit de bevraging van vrijetijdspartners dat het aanbod en de lessen in het Nederlands worden (uit)gegeven. Als extra inspanningen i.f.v. begrijpbaarheid worden genoemd, dan is dit (extra) mondelinge uitleg in hoofdzakelijk Frans en Engels.

Brugfiguren en leerkrachten lichten het vrijetijdsaanbod in Gent toe aan de kinderen in de klas. Soms organiseren ze ook infomomenten voor ouders in de school over het vrijetijdsaanbod. De brugfiguur is vaak de sleutelfiguur om kinderen toe te leiden naar het aanbod. Ze kennen de kinderen, zijn op de hoogte van hun wensen en zijn voor ouders ook vaak een vertrouwenspersoon. Zij kunnen met ouders op een begrijpbare manier communiceren over het aanbod en kunnen vaak ook inspelen op de nood van ouders naar vertaling over het aanbod (in een taal op maat van ouder en kind, dit is niet noodzakelijk in een andere taal). Anderzijds kunnen leerkrachten benadrukken dat de georganiseerde vrijetijdsactiviteiten ten goede kunnen komen aan de ontplooiing en ontwikkelen van de talenten van hun kind. Het vrije tijdsaanbod wordt door ouders niet altijd gezien als een positieve leeromgeving voor hun kind. Daarom beklemtonen de leerkrachten en de brugfiguren tijdens de infosessies de leerkansen van het vrije tijdsaanbod en omschrijven dit als een aanvulling op het schoolse leren.

De leerkrachten spreken ouders aan op de kansen van vrijetijd activiteiten voor hun kind op basis van de individuele talenten en de meerwaarde voor het kind. (Leerkracht)

Sportactiviteiten zijn gekend bij de gezinnen, deze inschrijvingen lopen goed. Ouders weten dat sport beoefenen goed is voor hun kind. (Brugfiguur)

Het is niet gemakkelijk om ouders te motiveren om hun kind in te schrijven voor de toneel-of muziekacademie. Ik vertel de ouders dan altijd dat dit bij het talent van hun kind past. Dat ze veel kunnen leren. Ouders aarzelen om hun kind voor zo'n activiteit in te schrijven, kinderen moeten al veel leren op school. Ouders zien dit niet zoals vrije tijd. (Leerkracht)

Niet alle ouders zijn op de hoogte van de meerwaarde van het georganiseerde vrijetijdsaanbod voor hun kind. Tijdens de infosessies praat ik daar met iedere ouder individueel over. Soms doe ik dit in meerdere talen. (Brugfiguur)

Kinderen leren op vele manieren, ze leren tijdens de lessen op school en tijdens de vrije tijd. Ze leren tijdens de georganiseerde vrije tijd, ze leren tijdens de 'chill momenten, ze leren van het vrij spelen in hun buurt. (Directeur)

Ik vang tijdens informele gesprekken met ouders heel wat signalen op. Als vrije tijd iets kan betekenen voor dit gezin of kind, praat ik hierover met het kind of bel ik de ouders op. (Brugfiguur)

Sommige activiteiten lopen over een langere periode, andere activiteiten zijn beperkt in aantal keren dat die activiteit doorgaat. Ik informeer ouders hierover. (Brugfiguur)

'Onbekend is onbemind (OiO)' (Stad Gent [Jeugddienst], 2020) is een infomethodiek die vanuit de Jeugddienst wordt ingezet om anderstalige ouders met een migratieachtergrond kennis te laten maken met georganiseerde vrijetijdsactiviteiten in Gent voor hun lagereschoolkind. Afhankelijk van het format wordt soms een UiTPAS-verkoopmoment voor ouders gekoppeld aan een sessie OiO. Soms worden ook enkel infostanden ingericht waar ouders informatie krijgen over de UiTPAS en kort informatie krijgen over vrije tijd a.d.h.v. flyers.

De info over aanbod en inschrijving wordt vaak als niet duidelijk, eenduidig of toegankelijk ervaren (Onderzoek naar de vraagzijde van de buitenschoolse opvang en vrije tijd van kinderen in Gent. Artesis Plantijn Hogeschool Antwerpen 2017). Brede School bundelt een deel van het aanbod in overzichtelijke brochures, maar dit vat niet alle aanbod samen.

Scholen en vrijetijdsorganisaties tonen veel inzet om kinderen en ouders te informeren over het aanbod. Ze benadrukken hierbij dat vrijetijdsinitiatieven de ervaringen van kinderen, naast de lestijden, kunnen verrijken. Leerkrachten praten met ouders over het aanbod en talenten van hun kinderen en de meerwaarde van het aanbod voor hun kind. Leerkrachten praten met ouders over de talenten van hun kinderen en de meerwaarde van het aanbod voor hun kind. Als leerkrachten en de brugfiguren regelmatig contact hebben met ouders, zijn ze dan ook belangrijke toeleiders. Leerkrachten en brugfiguren zijn cruciale verbindingsfiguren om kinderen toe te leiden naar het vrijetijdsaanbod, maar geven ook aan dat dit heel veel tijd vraagt en vaak niet haalbaar is naast de vele ander onderwijs- en zorgopdrachten. Er moet verder onderzocht worden hoe scholen ondersteund kunnen worden om die cruciale rol verder (en nog meer) te kunnen opnemen. Vrijetijdsinitiatieven kunnen gesensibiliseerd en ondersteund worden om hun communicatie over aanbod en inschrijving nog toegankelijker te maken.

Bekendheid

Aansluitend bij begrijpbaarheid, is bekendheid essentieel voor de toegankelijkheid. Bij bekendheid gaat het over de mate waarin het aanbod bekend is bij de (beoogde) doelgroep. Weten ouders en kinderen dat het aanbod bestaat en wat het inhoudt?

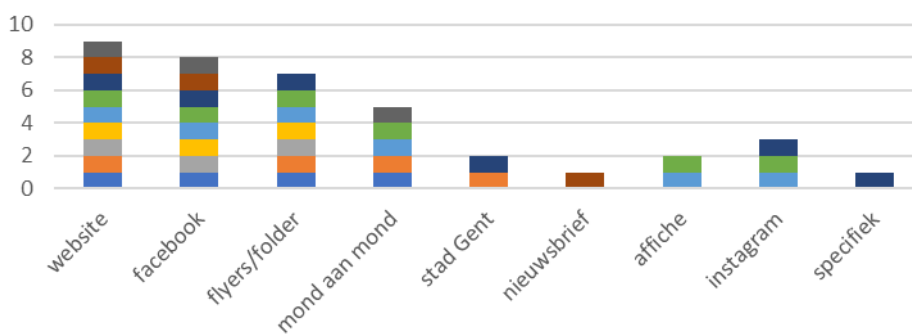
Directies, leerkrachten, brugfiguren en begeleiders van speel- en vrijetijdsinitiatieven ondernemen heel wat acties om gezinnen bekend te maken met en toe te leiden naar het aanbod aan vrije tijd.

Er worden inleefdagen georganiseerd tijdens de schooluren. Iedere klas kan hiervoor intekenen. Een medewerker van een vrijetijdsorganisatie begeleidt een sessie tijdens de schooluren. Kinderen maken kennis met het aanbod, ontdekken hun talenten en is vaak een stimulator om over te stappen naar het reguliere aanbod van de vrijetijdsorganisatie. (Leerkracht)

De school organiseert, samen met de Brede School, een vrijetijdsmarkt op school. Ouders maken kennis met het aanbod. Leerkrachten en de brugfiguur geven wat uitleg. Niet alle partners zijn aanwezig. De partners praten wel met de kinderen in de klas. (Leerkracht)

Het vrijetijdsaanbod wordt per wijk geclusterd. Ik nodig ouders uit om naar de vrijetijdsmarkt te komen. Ik maak enkele affiches in meerdere talen met informatie over het vrijetijdsaanbod. Ouders kunnen hun kinderen die dag inschrijven maar ook op andere dagen help ik hen graag bij het inschrijven. (Brugfiguur)

Niet alle partners nemen deel aan de vrijetijdsmarkt, maar wij weten welke organisaties actief zijn in de buurt en ook geschikt zijn voor de leeftijd van de kinderen van de school Brede school heeft een ruim aanbod en er is de vrijetijdsfolder waar alle Brede School activiteiten vermeld staan. We geven deze folder met de nodige uitleg aan ouders. De laatste keer konden ouders ook een UiTPAS aanschaffen voor hun kind. (Brugfiguur)

In het kader van bekendmaking door de organisaties zelf worden de eigen website, facebookpagina, flyers of folders het meest gebruikt naast mond-aan-mond reclame. Uitzonderlijk wordt door een organisatie beroep gedaan op specifieke methoden zoals een koffiekletskar, aanwezigheid op een event (bv. Gentertainment) of vindplaats gericht werken. Dit is een outreachend proces waarbij 3 keer per week gedurende 3u op zoek wordt gegaan naar deelnemers op pleintjes/hangplekken in de buurt. Na deze eerste ontmoeting, blijft men dezelfde plaatsen bezoeken en kan men inspelen op noden van jongeren en indien gewenst het aanbod op hen afstemmen. Media zoals Instagram, affiche, nieuwsbrief en (medewerking) via Stad Gent worden het minst ingezet.

Er is een folder met informatie over het Brede School vrijetijdsaanbod in de buurt, maar wij geven nog mondeling informatie door aan ouders, denk maar aan waar de activiteit doorgaat, wat kinderen nodig hebben, hoeveel het kost. (brugfiguur)

We maken onze werking bekend aan scholen tijdens directievergaderingen. En we verspreiden een folder naar alle partners waar ouders van jonge gezinnen komen: denk aan scholen, opvoedingswinkel, buurtwerking. We nemen als organisatie actief deel aan buurtfeesten of nodigen verschillende oudergroepen die deelnemen aan de koffiemomenten op school uit voor een bezoek aan onze organisatie. (Vrijtijdsorganisatie)

Brede School zet in op trapsgewijze toeleiding: zo worden partners tijdens de schooluren uitgenodigd, opdat kinderen kunnen kennis maken met meerdere disciplines om zo, indien ze dit wensen, door te stromen naar het reguliere aanbod. Ook binnen de organisatie van de naschoolse reeksen door de Brede School worden bewust buurtpartners zoals het Industriemuseum, Larf en Grafitti vzw ingeschakeld. Het doel is hoofdzakelijk dat kinderen op een vertrouwde plaats kunnen proeven van het reguliere aanbod van deze organisatie via een korte(re) lessenreeks om vanuit deze kennismaking de opstap te maken naar het reguliere aanbod.

De ateliers op de school willen cultuur en kunstcompetenties naar de school brengen. De organisatie verplaatst zich naar de school. Kinderen maken kennis met deze discipline en kunnen zo misschien de stap zetten naar het aanbod van deze organisatie. (Directeur)

Wanneer we vragen aan kinderen zelf hoe zij geïnformeerd worden (De Rop, 2018) geven zij aan dat in hun nabije kring hun ouders (36%), vrienden (23%), brussen (20%) vertellen wat er te beleven is in de buurt. In (slechts) 15% van de gevallen, geven kinderen ook aan ingelicht te worden door hun leerkracht en een minderheid van de kinderen (2%) geeft aan zelf te weten wat er te doen is. Uit specifiekere bevraging van vrijetijd(spartners) in de wijk (De Rop, 2018) blijkt o.a. dat kinderwerking, de spelothek en zaalvoetbal bovenaan in het lijstje staan van wat men het beste kent.

Het is opmerkelijk dat de organisaties die laagdrempelig werken goed gekend zijn bij kinderen. Het zijn organisaties waarvoor je niet vooraf hoeft in te schrijven en ze zijn gratis (toegankelijk, cf. infra: beschikbaarheid). Er zijn bijvoorbeeld activiteiten die doorgaan in sporthal Tolhuis, een plaats die goed gekend is bij kinderen (o.a. door aanwezigheid speelpleintje, in de vakanties speelpleinwerking¹², cf. bereikbaarheid/beschikbaarheid SWP). Het vrij kunnen instappen en het doorgaan op een gekende locatie kan de participatie van kinderen aan de activiteit verhogen.

Daarnaast zorgen de vrijetijdsorganisaties er zelf ook voor dat het aanbod van andere partners bekend wordt bij kinderen en gezinnen. Initiatieven die genoemd worden, hangen in een centrale ruimte waar de activiteiten doorgaan schema's uit van waar en wanneer er andere activiteiten doorgaan. Door lidmaatschap bij een gemeenschappelijke federatie zijn ze op de hoogte van andere vrijetijdsaanbieders en ze wisselen flyers uit. Een van de vrijetijdsorganisaties organiseert dan weer wijkwandelingen vanuit hun tienerwerking, zodat jongeren het aanbod in de wijk kunnen ontdekken. Uitzonderlijk wordt verwezen naar een reeds bestaand samenwerkingsverband waarbij partners worden aangesproken om samen te werken. Er wordt gesignaleerd dat er téveel naast elkaar gewerkt wordt. En dit terwijl er ook een wens is om meer samen aan projecten te werken en elkaar zo ook beter te leren kennen. Sommige partners geven aan niet altijd op de hoogte te zijn

¹² Mee bovenaan in het lijstje van bekend bij de kinderen (De Rop, A., 2018), maar niet zichtbaar opgenomen in het (week)overzicht van het aanbod in het huidige rapport

van het aanbod van de ander. De nood aan afstemming en samenwerking tussen organisaties en actoren die zich richten op kinderen en jongeren, komt hier duidelijk naar voor en werd ook reeds benoemd in het Speelweefselplan (Kind & Samenleving, 2019) met een oproep tot (nog) meer toeleiding van de kinderen naar activiteiten.

Bijkomend aan het belang van nabijheid van het vrijetijdsaanbod (cf. infra: Bereikbaarheid), wordt ook sterk het belang van ‘bindende’ figuren bevestigd in de bekendheid van (en toeleiding naar) het aanbod. Zo kunnen bijvoorbeeld brugfiguren en leerkrachten in eerste instantie een belangrijke rol vervullen in het bekendmaken van het aanbod. Zij fungeren als vertrouwenspersoon naar ouders én kinderen toe. Naast het feit dat de meerderheid van de organisaties voornamelijk gebruik maken van traditionele kanalen om zichzelf bekend te maken, zien we dat aanvullend ook mond-aan-mond reclame wordt ingezet. Gezien traditionele kanalen niet steeds werken voor de beoogde doelgroep, wordt dit én het meer outreachend werken als noodzaak erkend in het effectief bereiken van kinderen en jongeren uit de wijk STH. Kinderen triggeren en enthousiasmeren door hen een voorsmaakje te geven van het aanbod via proevertjes op school en naschoolse reeksen werkt. Toch schrijven maar een heel beperkt aantal kinderen zich vervolgens in voor het reguliere aanbod, dus moet verder onderzocht worden wat andere drempels zijn, ook bij de ouders.

Van onschatbare waarde is het zich ‘bekend’ maken door ‘aan organisaties een gezicht te ontlennen’: naamsbekendheid via één of bepaalde figuren die voor kinderen of ouders al gekend zijn. Het gaat niet uitsluitend om bekendheid van het aanbod, maar ook intensievere vormen van toeleiding naar het aanbod toe zoals trajectbegeleiding welke vaak als essentieel ervaren worden om te zorgen dat kinderen effectief deelnemen aan activiteiten en blijven deelnemen aan de activiteiten.

Via flyers en affiches of gedeeld gebruik of lidmaatschap van een club kennen partners elkaar onderling, maar dit geldt niet voor alle partners en er weerklinkt een oproep tot meer kennisdeling.

Betrouwbaarheid

Betrouwbaarheid is nauw verbonden met ‘bekendheid’ en ‘begrijpbaarheid’ en moet hier ook uit voortvloeien. Hierboven werden beide concepten reeds uitvoerig beschreven, alsook het belang van vertrouwenspersonen en brugfiguren in het toeleiden van kinderen en ouders naar het aanbod. Deze personen scheppen vertrouwen bij de ouders en dragen zo ook bij aan de betrouwbaarheid van het aanbod. Maar betrouwbaarheid verwijst ook naar het zich welkom voelen tijdens de activiteit zelf, zich gehoord en gerespecteerd voelen als kind en ouder. Betrouwbaarheid is niet alleen essentieel in de toeleiding, maar ook heel belangrijk in de continuering van deelname aan het aanbod. Om ervoor te zorgen dat kinderen blijven deelnemen aan activiteiten, is het belangrijk dat de organisatie ‘betrouwbaar’ blijft. Dit hangt af van heel veel factoren en is daarom ook wel een kwetsbaar punt. Wanneer een vrijwilliger ziek is en de kinderen niet van school naar de muziekinitiatie kan brengen, kan dit een impact hebben op het vertrouwen van ouders in de organisatie. Als kinderen na een jeugdwerkactiviteit thuis komen en vertellen dat er iemand een kwetsende opmerking heeft gemaakt, heeft dit een impact op het vertrouwen van kinderen en ouders in de organisatie. Het gevolg kan zijn dat kinderen afhaken. In deze is vorming en training en aanklappende dialoog noodzakelijk. Dit om de vertrouwensrelatie tussen gezinnen en organisaties te versterken, behouden en soms herstellen, maar ook om een duidelijk beeld te hebben van hoe kinderen en gezinnen het aanbod beleven.

Beleving

De Brede Schoolwerking, initiatieven voor buitenschoolse opvang en tal van vrijetijdsorganisaties faciliteren de participatie aan georganiseerde vrije tijd voor de kinderen uit de wijk. In voorgaande tekst zoomden we op de toegankelijkheid van het aanbod. Eén van de aspecten die tot nu toe onderbelicht was gebleven is de beleving van de kinderen zelf op vlak van hun vrije tijd. Kinderen hebben recht op spel, rust en (re)creatieve activiteiten, zegt artikel 31 van het kinderrechtenverdrag. In april 2013 voegde het VN-Comité een nieuwe ‘general comment 17’ hieraan toe. Daarin staat dat kinderen recht hebben op tijd en ruimte en kansen waarover ze zelf actief en passief beschikken zonder externe verplichtingen. Vrije tijd staat immers onder druk en mag geen verplichte tijd zijn met strakke schema’s. Kinderen hebben tijd nodig om zich te ontwikkelen en zich goed te voelen. Spel speelt daarbij een cruciale rol (Vanobbergen, 2014). In alles wat kinderen aanbelangt, hebben kinderen het recht gehoord te worden en zou hun stem meegenomen moeten worden.

Ook binnen dit onderzoek komt de stem van kinderen aan bod door het bundelen van reeds uitgevoerd onderzoek in Vlaanderen, binnen de stad Gent en in de wijk STH. We beroepen ons hierbij specifiek op verschillende onderzoeken die expliciet peilden naar de beleving van kinderen. Dit onderzoek leert ons iets over wat kinderen zelf belangrijk vinden binnen hun opvang en vrije tijd. Deze kennis vullen we aan met de informatie uit de interviews met de kernactoren. Vanuit hun nauw contact met kinderen en gezinnen zijn ze goed geplaatst om ons iets te leren over wat kinderen en gezinnen als ‘kwaliteit’ ervaren.

Wat vinden kinderen belangrijk in de opvang en binnen hun vrije tijd? Wat maakt dat kinderen een ‘nestgevoel’ kunnen ervaren binnen de opvang en vrijetijdsorganisaties? Wat verwachten kinderen van de begeleiding? Hebben ze voorkeur qua activiteiten? Wat maakt dat kinderen er zich veilig voelen?

Vrij kunnen kiezen uit een gevarieerd aanbod in de wijk én opvang in het bijzijn van vrienden

Als kinderen kunnen kiezen tussen formele of informele opvang, verkiezen ze de laatste optie (Peleman & Boudry, 2014): als er opvang nodig is zijn ze het liefst bij vrienden of familie. Voordelen hiervan zijn dat ze meer zelf kunnen kiezen wat ze doen en niet alles hoeven te vragen (De Veirman ea., 2017). Ze kunnen bijvoorbeeld iets zelf uit de koelkast halen. De ervaringen van kinderen met formele of informele opvang zijn sterk afhankelijk van de persoonlijke situatie van het kind, zoals de woonsituatie in het informele netwerk of inspanningen die men doet voor het kind in de formele opvang (De Veirman ea., 2017).

Kinderen willen in de opvang kunnen kiezen hoe ze hun tijd invullen. De keuze tussen binnen of buiten spelen is daarbij essentieel (Peleman & Boudry, 2014). In de opvang/op het speelplein doen schoolgaande kinderen andere dingen dan thuis en spelen ze vaker buiten. Dit is niet onbelangrijk gelet op de vele campagnes om kinderen aan te zetten tot meer bewegen (Peleman & Boudry, 2014). Toch spelen kinderen ook het liefst buiten, daar willen ze zich kunnen uitleven. Toestellen, speelhuisjes en avontuurlijke plekken verrijken de buitenomgeving en de ervaringen van kinderen.

Vrije tijd met mijn vrienden

Eens binnen of buiten, willen ze vooral kunnen kiezen wat ze doen en met wie ze dat dan doen. Ze willen in hun vrije tijd liefst samen spelen met vrienden thuis, op een pleintje in de wijk, in de opvang of tijdens een georganiseerde activiteit. In de opvang en op het speelplein is vrienden maken en ontmoeten hoofdprioriteit. Kinderen (in het bijzonder de oudste kinderen) vinden (de aanwezigheid van) vrienden het belangrijkste ingrediënt om van opvang en speelplein een leuke plek te maken (Peleman & Boudry, 2014). Vaak is dit belangrijker dan het (ook belangrijke) aanwezige aanbod (zie verder). Als vrienden er niet zijn is de kans op verveling groot (Bracke, De Smet en Van Hulle, 2016; Peleman & Boudry, 2014). Voor sommige kinderen gaat vrienden maken vlot, maar dat is niet voor alle kinderen het geval. De uitspraak van een 9-jarige jongen van Bulgaarse herkomst: “*Je moet spelen met kind, en nog eens spelen, en nog eens spelen, en nog eens spelen en dan word je vriend.*” beschrijft hoeveel moeite en energie kinderen (willen) steken in het aangaan van vriendschappen. Kinderen verdienen hierin af en toe wat ondersteuning van de begeleiding (Bracke, De Smet & Van Hulle, 2016).

Kinderen hechten veel belang aan vriendschappen en vrijetijdspartners kunnen een belangrijke spelen in het vervullen van deze wens van kinderen. Ze kunnen er andere kinderen uit de wijk ontmoeten, maar dat betekent niet dat er automatisch vriendschappen uit ontstaan. Vaak ontstaan er binnen een vrijetijdsorganisatie groepen (kliekjes). Als je wil dat er vriendschappen tussen alle kinderen, uit verschillende scholen ontstaan zal je dit proces best faciliteren. Een begeleider kan een rol spelen in het doorbreken van deze groepsdynamiek en alle kinderen verbinden met elkaar zodat er zich een nieuwe diverse vriendengroep ontwikkelt binnen deze organisatie. Kinderen uit verschillende scholen samenbrengen binnen een vrijetijds- en opvanginitiatief creëert kansen om de sociale cohesie in de wijk te verhogen.

Als de activiteit op school plaatsvindt, lopen de inschrijvingen vlot binnen. Het is enerzijds een gekende locatie, maar ook hun vrienden schrijven zich en dat is ook een belangrijke factor. (Leerkracht)

Ik informeer ouders en kinderen over het vrijetijdsaanbod in de buurt. Het stimuleert kinderen als ze horen dat er nog kinderen van de school voor deze activiteit ingeschreven zijn. (Leerkracht)

Enkele kinderen van deze school gaan samen naar een vrijetijdsaanbod bij een partner in de buurt. Ze gaan daar als een gehechte vriendengroep naar toe. Dit kan soms voor een clash zorgen met de andere kinderen uit andere scholen. Een mix aan kinderen is belangrijk, omdat kinderen zo de andere kinderen uit hun buurt leren kennen, maar dit vraagt de nodige zorg. Een begeleider heeft hier een belangrijke taak. (Leerkracht)

Het zou toch fijn zijn mochten kinderen, die op een andere school zitten, elkaar tegenkomen op straat en praten met elkaar. (Leerkracht)

Ook rustplekken voorzien

Het aanbod is, zoals aangegeven, mee bepalend om van opvang-/ speelpleintijd een leuke tijd te maken (Peleman & Boudry, 2014). Op vlak van activiteiten hebben kinderen, ondanks dat ze het liefst vrij spelen, graag afwisseling met begeleide activiteiten, op voorwaarde dat deze op maat zijn en kinderen uitdagen om hun spelmogelijkheden te verruimen. Op vlak van activiteitsgraad willen kinderen kunnen kiezen tussen rust (chillen) en actie (sport en recreatie), in de buurt, maar ook in de opvang (Peleman & Boudry, 2014). Kunnen spelen in verschillende ruimtes is belangrijk voor kinderen, maar ze willen ook rust. Toch blijkt uit onderzoek (De Veirman ea., 2017) dat weinig opvang/ speelpleinwerkingen er in slagen om die rust te bieden. Een plek waar ze zich af en toe kunnen onttrekken aan de blik van anderen (Peleman en Boudry, 2014), sluit hierbij aan. Al is die plek vaak de plaats waar het snelst ruzie gemaakt wordt of waar kinderen gepest worden. Kinderen vinden het daarom belangrijk dat begeleiders in de buurt zijn en af en toe toch eens komen kijken. Tot slot vinden kinderen het belangrijk dat er voldoende en kwalitatief speelgoed is voor elke leeftijd. Volgens onderzoek (De Veirman ea., 2017) ontbreekt dit soms. Een opmerking die in dit verband regelmatig terugkomt is dat er veel speelgoed is voor de kleuters, maar minder voor lagereschoolkinderen. Het aanwezige speelgoed voor hen is dan in sommige gevallen niet volledig of stuk.

Belang van de publieke ruimte als speelplek

Behalve het aanbod aan georganiseerde activiteiten in de wijk (cf. infra), is er ook een vrij toegankelijke publieke ruimte voor kinderen. Dit niet-georganiseerd aanbod is te vatten binnen het speelweefsel, een samenhangend geheel van plekken en verbindingen die belangrijk zijn voor kinderen en jongeren (Kind & Samenleving, 2019). Dit omvat zowel formele (aangelegd om te spelen waaronder speelterreinen, schoolspeelplaatsen, buitenruimte, jeugdwerkinfrastructuur en sportveldjes) als informele speelplekken (niet speciaal ingericht voor kinderen en jongeren, maar met speelse elementen zoals een bank of hellingen zoals vaak aanwezig in parken, op pleinen of straathoeken), betekenisvolle voorzieningen zoals een sporthal, school, bib, jeugdwerk of theater en veilige en beleefbare verbindingen om makkelijk door de wijk te wandelen of te fietsen. Volgens de bevraging van Kind & Samenleving (2019) in de wijk STH blijken de kinderen en jongeren zich bij de 'keuze' van een publieke ruimte vaak te beperken tot één park of plein. Ze spelen op één en dezelfde plek en beschouwen die vaak als hun tuin. Specifieke kinderen geven aan dat speelterreinen overdag vooral gebruikt worden door jongere kinderen (tussen 7 en 12 jaar), maar geven ook aan dat ze zich door claimgedrag van oudere kinderen en jongeren op een bepaald uur niet meer welkom voelen. Door een uitgesproken gebrek aan sportgerichte voorzieningen is dat claimgedrag eerder voor de hand liggend (Kind & Samenleving, 2019). Immers wanneer er te weinig ruimte is, zijn er té veel kinderen die op één terrein samen moeten. De wijk STH is een van de dichtstbevolkte wijken van Gent, met heel weinig groen, weinig parkjes om te spelen, zonder verkeersveilige verbindingen. Zoals reeds besproken onder 'bereikbaarheid', is het niet eenvoudig om je als kind door de wijk te bewegen en is het al zeker niet evident voor kinderen om zich naar speelterreinen buiten de wijk te begeven. Als kinderen mogen dromen, dromen ze van publieke ruimtes in de wijk met leuke speeltoestellen, natuurlijke speelkansen, voldoende zitplekken en plek om te sporten. Op die pleintjes hebben ze geen last van claimgedrag, zwerfvuil, sluikstorten en restanten van druggebruik. Als kinderen worden opgevangen in een groepsopvang of naar het speelplein gaan, is een rijk gevulde binnen- als buitenruimte belangrijk voor hen (Kind & Samenleving, 2019).

Goede en voldoende begeleiders in de opvang

Kinderen die naar de opvang gaan, verwachten dat hun begeleiders zowel een zorg- als spelfunctie opnemen (Peleman & Boudry, 2014).

De zorgfunctie vormt de basis. Zo verwachten kinderen minimaal dat begeleiders aanwezig en aanspreekbaar zijn. 'Goede' begeleiders zien waar kinderen nood aan hebben en spelen daarop in. De meeste kinderen ervaren dat de minimale invulling van zorgfunctie effectief wordt opgenomen, maar dat de spelfunctie vaak ontbreekt (De Veirman ea., 2017; Peleman & Boudry, 2014). In de beleving van kinderen houden begeleiders in de buitenschoolse opvang voornamelijk toezicht. Ze nemen strategisch plaats waar ze een goed overzicht hebben op de groep kinderen en kijken toe hoe de kinderen spelen. Sommige kinderen zouden dit graag anders zien. Ze vinden het dan ook fijn wanneer begeleiders meer betrokken zijn bij hun spel en krijgen graag individuele aandacht van begeleiders: bij de jongste kinderen ligt de nadruk eerder op knuffels krijgen, terwijl het bij oudere kinderen gaat over gewaardeerd worden om wie ze zijn. Kinderen verwachten eveneens van begeleiders dat ze ook conflictsituaties kunnen oplossen. Vooral de oudste kinderen lijken deze bijkomende dimensies veelal te moeten missen in de praktijk. Dit is een belangrijk aandachtspunt voor al wie opvang of speelplein organiseert.

Een belangrijke randvoorwaarde om de verschillende dimensies van de zorg- en de spelfunctie te kunnen realiseren is het aantal kinderen per begeleider (Peleman & Boudry, 2014). Waar minder kinderen per begeleider zijn, doen kinderen positievere ervaringen op. Kinderen uit de lagere school geven aan dat er minder gepest wordt als er meer begeleiders zijn (Bracke, De Smet & Van Hulle, 2016). Met betrekking tot deze kind-begeleider ratio, wordt ook in de bevraging van vrijetijdsorganisaties binnen het voorliggend onderzoek, aangekaart dat er voor bepaalde (laagdrempelige en vrije toegankelijke) werkingen altijd handen tekort zijn en dat om een kwalitatief aanbod te realiseren er (afhankelijk van omstandigheden en activiteit) soms naar aanvoelen te weinig beroepskrachten zijn ¹³.

Zoals hierboven te lezen valt waarderen kinderen meerdere cruciale kwaliteitsaspecten over de plek waar ze hun vrije tijd doorbrengen. Deze hangen samen met de mate waarin ze vorm kunnen geven aan hun vrije tijd: kinderen willen kunnen kiezen wat ze doen, met wie ze hun vrije tijd doorbrengen, dingen kunnen doen die ze elders niet kunnen doen, welkom zijn en een vertrouwensband hebben met hun begeleiders.

Belang van een nest- en webfunctie

Eén van die aspecten gaat over de plek zelf. Plekken die voor kinderen vertrouwd zijn en waarbij kinderen een veilig en geborgen gevoel kunnen ervaren. Wat zijn die vertrouwde (anker)plaatsen voor kinderen in de wijk en hoe bouwen ze aan hun nestfunctie? Wat is het pedagogische belang van deze ankerplaatsen voor kinderen en jongeren? Hou bouwen deze (anker)plaatsen aan hun webfunctie.

De *nestfunctie* betekent dat het speel-en vrijetijdsinitiatief instaat voor het creëren van een veilige en geborgen omgeving waar kinderen (zelf)vertrouwen vinden. Het is een plek die hen vertrouwd is.

¹³ Deze bezorgdheid wordt opvallend minder geuit door vrijetijdsorganisaties die een gestructureerd en systematisch aanbod hebben.

Het is een plek waar ze hun vrije tijd beleven of ook een plek van waaruit zij ‘vertrekken’ naar een ander vrijetijdsaanbod al dan niet in samenwerking met externe partners. School en opvang vervullen meestal deze nestfunctie, maar ook een speel- en vrijetijdsinitiatief kan de nestfunctie realiseren.

De *webfunctie* betekent dat het speel-en vrijetijdsinitiatief instaat voor het creëren van een gevarieerd keuzeaanbod van vrijetijdsactiviteiten voor kinderen, in samenwerking met partners uit de buurt. Men bouwt daarom een netwerk uit om de toegankelijkheid van de andere vrijetijdsvoorzieningen voor kinderen door buurtpartners te vergroten. Als kinderen vanuit school of opvang kennis maken met, of deelnemen aan, buurtaanbod maken ze deel uit van hun buurt en krijgen ze de kans zich in deze buurt te bewegen.

Ankerplaatsen met een nest met een webfunctie in de wijk STH

Een initiatief voor buitenschoolse opvang (IBO) is bij uitstek een ‘ankerplaats’ buiten schooltijd voor kinderen en ouders. Kinderen en ouders ontmoeten er een vertrouwd team begeleiders en zijn vertrouwd met de locatie en het reilen en zeilen van de opvang. Een IBO gaat door in aanpalende ruimtes van een school, of in de buurt van de school. Als er zich geen IBO op het domein van de school bevindt, worden kinderen in groep begeleid naar het IBO in de buurt. Idealiter kunnen kinderen vanuit het IBO (nest) vertrekken naar hun web-activiteiten. Streefdoel is (structurele) samenwerkingen met wijkpartners zoals vzw Jong, DKO, sportclubs, ... Maar dit gebeurt nog nu weinig in realiteit. Eén van de doelstellingen van het proefproject was om tot meer buurtgerichte verbinding te komen of met andere woorden de webfunctie uit te breiden. Een belangrijke voorwaarde is dat kinderen zich veilig kunnen verplaatsen van de IBO naar de webactiviteit en om dit te realiseren zijn meestal extra begeleiders nodig (Cfr. 8 B’s). Rekening houdend met de drempel naar verplaatsing binnen dit wijk, is dit schooljaar (2019-20) ook geëxperimenteerd met DKO op de school zelf, maar dan stelt zich de uitdaging van voldoende beschikbare begeleiders om de tussentijd (zoals pauzemomenten) op te vangen.

De school kan ook een ‘ankerplaats’ voor kinderen zijn. De schoolomgeving is voor vele kinderen in de wijk een vertrouwd nest. Uit de gesprekken leren we dat kinderen en ouders de wijk scholen in STH vaak ervaren als een thuishaven waar vaste vertrouwensfiguren (leerkrachten, brugfiguren...) aanwezig zijn. Brede School organiseert heel wat activiteiten ‘in’ de school, of in de buurt van de school in samenwerking met vrijetijdspartners. Door deze Brede Schoolwerking fungeren scholen als een nest binnen het vrijetijdsaanbod in de wijk. De scholen zijn plekken die door kinderen en jongeren als vertrouwd ervaren worden en doordat het vrijetijdsaanbod op de vertrouwde omgeving doorgaat, neemt dit al heel wat drempels weg voor kinderen en ouders. Leerkrachten en brugfiguren kunnen de vrijetijdspartner introduceren bij de kinderen en ouders zodat ouders weten wie voor hun kinderen zal zorgen en begeleiden de kinderen tijdens de tussentijd. De tussentijd is de periode tussen het einde van de lesuren en het opstarten van een activiteit van een vrijetijdspartner. Leerkrachten, brugfiguren en vrijwilligers begeleiden kinderen tijdens de lunch of speeltijd, alvorens kinderen deelnemen aan een activiteit die begeleid wordt door een partnerorganisatie. Als een vrijetijdactiviteit op school doorgaat, stappen kinderen naadloos over van de schoolcontext naar een vrijetijdsaanbod en hoeven zich niet in het verkeer te begeven en worden de transitie momenten met zorg benaderd. Anderzijds worden er vrijetijdsactiviteiten op wandelafstand van een school georganiseerd, deze groep kinderen worden dan ook begeleid door leerkrachten, brugfiguren, kinderbegeleiders of vrijwilligers.

Ook hier komt hetzelfde knelpunt naar boven: om deze tussenmomenten die voor kinderen zeer cruciaal zijn op een goede manier te organiseren, zijn er voldoende begeleiders nodig.

De kinderen worden door vrijwilligers, kinderbegeleiders van een IBO of door leerkrachten naar een vrijetijdsactiviteit gebracht. Activiteiten die op school doorgaan, en waarbij kinderen zich niet op straat moeten begeven zijn meest succesvol. (Brugfiguur)

Kinderen hoeven zich niet te verplaatsen naar een activiteit. Het IBO paalt aan de school en er worden activiteiten met externe partners binnen de schoolmuren georganiseerd. Alles wat (over de middag) op school georganiseerd wordt kent veel succes. (Leerkracht)

Een ankerplaats met een nest-en webfunctie is een plek waar kinderen aankomen, even tot rust kunnen komen, en van waaruit ze kunnen deelnemen aan buurtaanbod. Scholen en opvang zijn natuurlijke ankerplaatsen (nesten). Ouders brengen en halen dagelijks hun kinderen waarbij er ruimte is voor informele gesprekken. Het proefproject zet zich in om een warme leer- en speelomgeving te creëren tijdens de vrije tijd voor kinderen door samen te werken. Scholen zijn plekken waar ouders en kinderen mee vertrouwd zijn (nest). Door het vrijetijdsaanbod te laten doorgaan op deze plekken, kan de school ouders en kinderen ook op een laagdrempelige manier vertrouwd maken met het aanbod. Uit de gesprekken vernamen we dat ouders vertrouwen hebben in het advies van leerkracht over welk vrijetijdsaanbod 'passend' is voor hun kinderen. Daarnaast kan de school de kennismaking tussen kinderen/ ouders en vrijetijdspartner en vervolgens de uitbouw van de vertrouwensrelatie ook faciliteren.

Tijdens de transitie momenten van school naar een vrijetijdsplek wil men in de toekomst meer aandacht schenken aan de continuïteit van begeleiders en omgeving. Deze continuïteit van kinderbegeleiders en leerkrachten maken een vertrouwensrelatie met ouders en kinderen mogelijk. Dit vertrouwen is nodig om te participeren aan vrijetijdsactiviteiten. Kleine ingrepen kunnen kinderen in een vrijetijdsmodus brengen. Als organisator heb je oog voor het emotionele welzijn en fysieke veiligheid, en zorg je voor continuïteit van locatie en begeleiding. Belangrijkste knelpunten hierbij zijn het gebrek aan begeleiders voor verplaatsingen en de overgangsmomenten (van opvang/school naar vrijetijdsactiviteit) te kunnen verzorgen op een kwalitatieve manier.

Kinderen hebben nood aan continuïteit, dit gaat zowel over de begeleider als de locatie. Kinderen vertrouwen hun leerkracht, zij/ hij kan een brug zijn naar een activiteit bij een externe partnerorganisatie. (Leerkracht)

Je kan de binnen-en buitenruimte afstemmen op schooltijd en vrije tijd. Kinderen willen over de middag hun tijd zelf organiseren. Ze willen iets doen of nietsdoen. Je laat kinderen meedenken over deze ruimtes. (Kerngroep STHD)

Een schoolbel maakt alles heel schools, misschien kan vrije tijd starten en afsluiten met leuke muziek i.p.v. een schoolbel. (Kerngroep STHD)

Kwalitatieve Kinddag, een droom van het proefproject in een notendop

De proefprojectleden zijn zeer sterk gemotiveerd om een rijke en gevarieerde leer- en speelomgeving te creëren voor alle kinderen uit de wijk. Vanuit de vraag hoe vrije tijd er zou kunnen uitzien voor deze kinderen, ontstond de brainstrom over het concept 'Kwalitatieve Kinddag'. De Kinddag omvat de tijd die kinderen tijdens de week niet thuis doorbrengen, bijvoorbeeld op school, in een IBO en bij vrijetijdsinitiatieven. Concreet betekent dit dat kinderen doorheen de dag volop kansen krijgen om deel te nemen aan een rijke en gevarieerde leer- en speelomgeving in een ontspannen sfeer, op eigen tempo en met de nodige keuzevrijheid waarbij de leer- en speel- en vrije tijd voor kinderen niet zo strikt onderscheiden zijn.

Er zijn vele factoren die bepalen waarom kinderen wel/of net niet deelnemen aan het vrijetijdsaanbod (toegankelijkheid, betaalbaar, etc.). Ouders en kinderen ervaren drempels maar we zien ook dat de activiteiten die op school doorgaan snel volgeboekt zijn (cf. infra -Beschikbaar). De werkgroep wil meer activiteiten organiseren 'op' school zou dus een mogelijke oplossing zijn tot meer participatie, maar dit is niet altijd evident. Sommige activiteiten hebben specifieke noden, die niet op een school of in een IBO aanwezig zijn. Toch wil de werkgroep de muren slopen tussen opvang, vrijetijdsorganisaties en school.

Door het aanbod van vrijetijdpartners te integreren in de werking op school, tijdens de lesuren of over de middag of net na de lesuren zullen meer kinderen kans krijgen om te participeren. Kunstkuur¹⁴ is een gerealiseerd voorbeeld uit de wijk STH m.b.t. hoe cultuur (maar eventueel ook sport of overig vrijetijdsaanbod) onderdeel wordt van de schooldag. Concreet betekent dit ook dat een leerkracht of begeleider niet de hele dag door alleen staat in haar klas/groep maar dat ze ondersteund wordt door professionele (vrijetijds) partners en zo kinderen ook tijdens de schooltijd van een vrijetijdsaanbod kunnen genieten. Dit initiatief draagt er ook toe bij dat kinderen in de nabijheid van hun leerkracht op een zeer laagdrempelige manier een vertrouwensrelatie kunnen opbouwen met de begeleider van het vrijetijdsaanbod. Elke begeleider beschikt over specifieke vaardigheden die het groeiproces van kinderen elk op zijn manier ondersteunt. Een kinddag impliceert een 'doorgaande lijn van leren' en sloopt muren tussen leren, spelen en het ontwikkelen van sociale vaardigheden.

Dit vraagt een andere visie over leren en dus ook een aangepaste omschrijving van het takenpakket van een leerkracht en een begeleider uit het georganiseerde vrijetijdsaanbod (zowel clubs, ateliers, deeltijds kunstonderwijs en de rol die mogelijke partners kunnen opnemen tijdens de voor en naschoolse tijd maar ook tijdens de lestijden).

Als meerdere organisaties samenwerken onderzoek je de winsituatie voor alle betrokkenen. Wat betekent de samenwerking voor kinderen, ouders, medewerkers van een school en medewerkers van een vrijetijdorganisatie. Een samenwerking vraagt een betere afstemming van een algemene pedagogische visie, continuïteit van begeleiders, gedeelde regels en afspraken voor het gebruik van ruimte en materialen.

Vanuit de kerngroep werd volgende suggestie meegegeven: een kind leert het best als het zich goed voelt, als hij zich erkend weet en talenten kan inzetten. Dit kan zowel tijdens de lestijden of tijdens het vrijetijdsaanbod. Dit kan door een samenwerking tussen school en buitenschoolse activiteiten verder uit te bouwen, door ruimtes beschikbaar te stellen voor vrijetijdsorganisaties, begeleiding inzetten om kinderen veilig naar een activiteit te brengen als de accommodatie voor deze activiteit dit vereist, continuïteit van de begeleiding tijdens de tussentijd. Daarnaast is er ook binnen de stad een sterke visie over gedeeld gebruik van ruimtes nodig.

¹⁴ <https://www.cultuurkuur.be/kunstkuur/dashboard>

Gedeeld gebruik brengt heel wat met zich mee. Wie neemt het beheer op zich? Wie coördineert de pedagogische visie tussen de verschillende organisaties? Zowel de samenwerking als het gedeeld gebruik vragen een flexibele inzet van professionals en een financiële ondersteuning.

Samenwerken met meerdere vrijetijdsorganisaties wil ook zeggen dat je inzet op dialoog over visie op leren, spelen en vrije tijd. De visie moet niet identiek zijn, maar je zoekt naar verbinding en je maakt hierover afspraken. (Kernwerkgroep)

De school heeft zo zijn eigen afspraken met kinderen over wat kan en niet kan op school. Zo is er een afspraak over het gebruik van de buitenruimte. Als de ruimte gebruikt wordt door een externe partner zie ik dat die regels niet gerespecteerd worden. Een betere samenwerking kan misverstanden voorkomen. (Leerkracht)

Als je de speel- en leerkansen wil verhogen voor alle kinderen, zal je schotten moeten wegwerken tussen onderwijs en vrijetijdsaanbieders (Directeur)

Kinderen maken kennis met het vrijetijdsaanbod gezien we ateliers organiseren tijdens de schooluren. (Directeur)

We geven ateliers in scholen om ons aanbod bekend te maken. Maar dit vraagt een groot engagement van onze medewerkers. Dit behoort niet tot hun takenpakket. (Directeur vrijetijdsorganisatie)

We hebben vanuit onze organisatie een project die ons toelaat om ateliers te begeleiden in meerdere scholen in verschillende wijken. Kinderen en leerkrachten zijn steeds enthousiast. Dit is een unieke kans om onze expertise te delen. (Medewerker vrijetijdsorganisatie)

Als ik een atelier geef in een klas bereik ik een groep kinderen die ik anders niet zou bereiken. (Medewerker vrijetijdsorganisatie)

Onze organisatie is niet bij iedereen gekend, ouders weten niet goed wat hun kinderen kunnen leren of beleven. Vertrouwen ze ons? Geraken ze er niet? Of zijn er nog andere drempels voor de gezinnen uit de wijk STHD? (Medewerker vrijetijdsorganisatie)

Ouders kennen medewerkers van een school goed. Als je met de kinderen naar een theatervoorstelling gaat, gaat iedereen mee. Dan maken alle kinderen kennis met theater. (Brugfiguur)

Voorgaande secties omsloten de bevindingen voortvloeiend uit de eerste drie onderzoeksvragen. De laatste onderzoeksvraag die ingaat op de uitbouw van een structurele samenwerking m.i.v. een vraag naar sterke coördinatie en betrokken partners, gaat terug op het fundament van het proefproject. Hoe verloopt momenteel de uitbouw van het lokaal samenwerkingsverband? Hoe wordt er momenteel werk gemaakt van een goede coördinatie en afstemming tussen alle aanbieders van onderwijs en buitenschoolse activiteiten en betrokken stads en wijkpartners?

Samenwerkingsverbanden binnen het proefproject Sluizeken-Tolhuis-Ham onder de loep

Het decreet vraagt aan de lokale besturen om een lokaal samenwerkingsverband uit te bouwen waaraan de verschillende actoren (opvang, onderwijs, jeugd-, sport-, cultuuraanbod en deeltijds kunstonderwijs [DKO]) deelnemen. Dit samenwerkingsverband beoogt een goed georganiseerde afstemming en samenwerking tussen die diverse actoren zodat alle kinderen optimale kansen tot ontplooiing en een leuke vrije tijd krijgen. Het betreft hier niet zomaar ‘samenwerken’, maar een vorm van samenwerken die wel degelijk verschil maakt voor gezinnen. Volgens de literatuur kent samenwerken verschillende vormen. L’Enfant (2009) onderscheidt bijvoorbeeld (1) overleg als vorm van informatiedeling, (2) ad hoc samenwerking voor tijdelijke projecten en (3) een netwerksamenwerking voor de aanpak van complexe uitdagingen. Bij deze laatste twee vormen staat het werken aan een gemeenschappelijke doelstelling voorop en om de beoogde resultaten te bereiken, is gezamenlijk engagement nodig. De samenwerkingsrelaties die het decreet beoogt rond de organisatie van buitenschoolse opvang en de afstemming tussen buitenschoolse activiteiten sluit dan ook het meeste aan bij de definiëring van de twee laatstgenoemde samenwerkingsvormen. Recent onderzoek zoals INTESYS, NESET en ISOTIS naar de organisatie en werking van gezinsondersteunende netwerken schetst noodzakelijke bouwstenen voor de uitbouw van een goed draaiend samenwerkingsverband: een gedeelde en gedragen visie, een sterk en gedeeld leiderschap, transparante communicatiestroom tussen de partners, basisdienstverlening die van goede kwaliteit is, tijd en adequate financiering.

Een netwerk uitbouwen tussen opvang, school en vrijetijdspartners met elk hun eigen kernopdrachten, werkingsprincipes en eigen taal is een boeiende maar ook uitdagende opdracht. De literatuur leert dat het uitbouwen van een netwerk vaak gebeurt volgens een bepaalde levensloop. Uit de theorie (Kaats & Opheij, 2014; Ernalsteen, Blaton & Joos, 2010) en praktijk kunnen we verschillende fasen distilleren die in werkelijkheid veelal door elkaar lopen. Toch biedt de opdeling in fasen een goede houvast. Deze fasen in de uitbouw van een netwerksamenwerking bieden een kader om de uitbouw van het netwerk te analyseren en te leren welke stappen nog nodig zijn om in de toekomst aan te pakken.

Fase 1: Opstart

De literatuur leert dat tijdens een opstartfase eerst en vooral moet ingezet worden op het informeren en consulteren van verschillende organisaties: dus, wie wil samenwerken aan de uitbouw van een geïntegreerd vrijetijdsaanbod in de buurt? Op basis van deze uitgebreide verkenning engageert een kerngroep zich om hun schouders te zetten rond de uitbouw van een geïntegreerd vrijetijdsaanbod.

STAND VAN ZAKEN PROEFPROJECT: de sterkte binnen de opstartfase ligt in eerste instantie in het feit dat Dienst Kinderopvang (DIKO) - als initiatiefnemer van dit proefproject - zich kan beroepen op een reeds goed werkend Brede School netwerk. Dit Brede School netwerk bestaat uit directies van de verschillende scholen in de wijk, verantwoordelijken van Initiatieven Buitenschoolse Opvang (IBO) en kinderdagverblijven, welzijnspartners, vrije tijdsorganisaties uit de wijk, die al jarenlang samenwerken met als doel om maximale ontplooiingskansen voor kinderen te creëren.

Bij aanvang van de opstart van het proefproject zijn alle buurtpartners actief op vlak van onderwijs, buitenschoolse opvang, vrijetijdsaanbod en ondersteuning van kinderen en gezinnen in de buurt uitgenodigd om mee te werken.

Omdat een eerste actiepoint binnen het project de uitbreiding van de bestaande IBO-werking was, werd een **kerngroep** opgericht met verantwoordelijken van de wijkscholen, opvang en Brede School. Deze kerngroep valt voor een groot deel samen met het bestaande Brede School netwerk. De jarenlange samenwerking maakt dat de verschillende partners elkaar reeds goed kennen en vertrouwen. Extra tijd aan uitgebreide kennismaking hoeft binnen deze context niet, dit in tegenstelling tot wat vaak voorkomt bij nieuw samengestelde groepen. Een ander voordeel is dat deze groep reeds gewoon is om samen plannen te smeden en tot goede samenwerkingsafspraken te komen.

Hoewel vrijetijdsorganisaties opgenomen zijn binnen de bredere partnergroep is er gekozen om hen in eerste instantie niet op te nemen in de kerngroep rond het proefproject. Om het werkbaar te houden is er door de kerngroep gekozen om in beperkte groep eerst te werken aan visievorming uit te werken en deze achteraf af te toetsen bij de bredere stuurgroep. Zorgen dat alle partners het gevoel hebben dat ze voldoende geïnformeerd en betrokken zijn, is een belangrijke aandachtspunt wanneer gewerkt wordt met een kern- en partnergroep. Een ander aandachtspunt binnen dit proefproject met een groep die al lang actief samenwerkt is dat er verwachtingen ontstaan naar nieuw en meer resultaat, die zonder dat hier middelen tegenover staan moeilijk ingelost kunnen worden.

Dit proefproject vormgeven met een zeer enthousiast en gedreven kernteam is zeer krachtig. Door de focus op de scholen-IBO-samenwerking werd de inbreng en betrokkenheid van vrijetijdspartners in de eerste fase eerder beperkt tot aftoetsing.

Fase 2: de analysefase.

Deze fase gaat om het verder verkennen en analyseren van de lokale context: wat zijn de noden en interesses van kinderen en ouders en wat is het bestaande lokale aanbod op vlak van vrije tijd en opvang? Wat vertellen betrokkenen over hun sterktes en aandachtspunten in het realiseren van een kwalitatief vrijetijdsaanbod? Hebben ze informatie over welke kinderen (niet) bereikt worden? Kortom, in deze fase wordt onderzocht wat nu de belangrijkste uitdagingen zijn op vlak van de organisatie en afstemming van het vrijetijdsaanbod voor alle kinderen.

STAND VAN ZAKEN PROEFPROJECT: Om zicht te krijgen op de belangrijkste uitdagingen op vlak van een kwalitatief en toegankelijk vrijetijdsaanbod werd binnen het proefproject verschillende data beschouwd:

- Het onderzoek (door Artesis-Plantijn hogeschool) over de vraagzijde van opvang van schoolgaande kinderen en tieners tot 14 jaar¹⁵.
- De visie-oefeningen door 80 vertegenwoordigers van organisaties en stadsdiensten op de toekomst van de opvang en vrije tijd voor kinderen in Gent.
- De ervaringen en kennis van de leden van de kern- en partnergroep van het proefproject.

¹⁵ De Veirman, J., Maelstaf, H., Dehertogh, B., Schraepen, B. (2017). *Een onderzoek naar de vraagzijde van de buitenschoolse opvang en vrije tijd van kinderen in Gent. Een bevraging van ouders, kinderen en sleutelfiguren*. Gent – Antwerpen: Stad Gent – Artesis Plantijn Hogeschool Antwerpen.

Eén van de uitdagingen die vanuit verschillende bronnen bevestigd wordt is dat niet alle kinderen uit de wijk optimaal toegang hebben tot kwalitatieve buitenschoolse opvang en vrije tijd.

Aan de hand van verschillende oefeningen heeft de kerngroep met de wijkscholen, IBO en Brede School deze centrale uitdaging rond toegankelijkheid van het aanbod verder verfijnd (zie 8 B's). De scholen uiten hun zorg om meer kinderen naar een vrijetijdsactiviteit te kunnen toeleiden gezien sport en cultuur voor 'alle kinderen' veel kan betekenen en vaak te weinig tijdens de lestijden aan bod komt.

De Brede Schoolwerking, in samenwerking met de scholen in STH, investeert reeds lang in hun 'web-werking' zodat kinderen via de school in contact komen met en kunnen deelnemen aan diverse activiteiten van partnerorganisaties. Zo spelen brugfiguren en leerkrachten o.a. een zeer belangrijke rol in het verlagen van de drempels begripbaarheid, bereikbaarheid en beschikbaarheid voor kinderen en jongeren. Zij begeleiden kinderen naar het vrijetijdsaanbod in de buurt met het oog op een warme overgang of staan zij in voor de tussenmomenten tussen einde schooltijd en start vrijetijdsaanbod. Dit vraagt echter veel tijd van de betrokkenen, tijd die er meestal niet is bovenop de tijd die ze moeten besteden aan hun vele andere onderwijs- en ondersteuningsopdrachten. Vanuit deze uitdaging rijst de nood en vraag: zijn andere vormen van samenwerking mogelijk tussen alle school-, opvang- en vrijetijdspartners opdat deze uitdagingen ondervangen worden?

Bij het analyseren van de prioritaire uitdagingen in het proefproject werd al snel duidelijk dat de kerngroep gewonnen was voor het werken aan het concept van een kwalitatieve kind-dag (cf. infra Kwalitatieve Kinddag). Concreet betekent dit dat kinderen doorheen de dag volop kansen krijgen om deel te nemen aan een rijke en gevarieerde leer- en speelomgeving in een ontspannen sfeer op eigen tempo en met de nodige keuzevrijheid waarbij de leer- en speel- en vrije tijd voor kinderen niet zo strikt onderscheiden zijn.

De geselecteerde uitdagingen voor deze kerngroep hebben hoofdzakelijk te maken met het verbeteren van een kwalitatief toegankelijkheid vrijetijdsaanbod na de schooluren enerzijds en met het uitwerken van een kwalitatieve kinddag binnen de schooltijd anderzijds. Deze fase werd afgesloten met het op punt stellen van een visietekst.

De kerngroep analyseerde de centrale uitdagingen op vlak van een kwalitatieve kinddag in combinatie met een toegankelijk kwalitatief vrijetijds- en opvangaanbod voor alle kinderen in de wijk. Zo werd ook inzicht verworven in 'waarom' deze uitdagingen voor de verschillende partners belangrijk zijn. Dit is een eerste belangrijke stap om de win-win in de samenwerking te kunnen zien. Als sluitstuk van deze fase werkte de kerngroep aan een gemeenschappelijke missie en visie die verduidelijkt waar het proefproject voor staat en voor gaat.

Fase 3: de vormgevingsfase.

Deze fase draait om rond het plannen maken, maar niet zomaar. Het gaat om plannen waarmee de kerngroep de prioritaire uitdagingen zal aanpakken. Wat zijn mogelijke oplossingen voor de belangrijkste uitdaging(en) die de kerngroep vooropstelt? Wat wil de kerngroep de komende periode bereiken? Hoe kunnen de netwerkpartners hieraan bijdragen? Kortom, na een grondige verkenning en analyse in de voorbije fases werden de prioriteiten steeds duidelijker.

In het begin van de derde fase wordt gewerkt aan een gedragen projectplan waarbij de doelstellingen helder omschreven staan en acties gepland worden.

STAND VAN ZAKEN PROEFPROJECT: Deze centrale uitdagingen werden in een volgende fase vertaald in een projectplan die 4 doelstellingen omvat en gekoppelde acties. De eerste versie van dit projectplan werd voorbereid door de trekkers van het proefproject. Op een volgend projectvergadering (met medewerking van de onderzoekers) is dit projectplan grondig doorgepraat: vormen deze doelstellingen een antwoord op de uitdagingen die gesignaleerd zijn? Zijn de doelstellingen voldoende wervend omschreven zodat ze de andere partners ook in beweging kunnen brengen? Vervolgens hebben de kerngroepleden kunnen aangeven welke acties volgens hen prioritair zijn en werd een verantwoordelijke en timing per actie beslist (zie bijlage: actieplan 4). De voortgang van de acties wordt opgevolgd door de projectcoördinatoren.

Vormgeven betekent ook prioritaire acties vooropstellen. Het is een kerngroep die veel energie heeft om tot verandering te komen waardoor vele acties ook als prioritair worden geduid. Het kan beter zijn om zich te beperken tot enkele acties die het netwerk binnen de timing en de huidige beschikbare middelen kan realiseren. Het expliciteren van het engagement van elke partner is ook relevant: waardoor ook duidelijk wordt of de verwachtingen haalbaar zijn binnen de beschikbare tijd. Wat we bij netwerksamenwerking vaak zien gebeuren is dat heel veel acties worden toegekend aan de trekker van het netwerk, maar daardoor komen andere taken die verwacht worden van een trekker in gedrang.

Tijdens deze fase heeft de kerngroep gewerkt aan concrete doelstellingen waarmee het netwerk de prioritaire uitdagingen kan aanpakken. Daarnaast is er gewerkt aan een gedragen projectplan met concrete acties om de doelstellingen te behalen.

Fase 4: de uitvoeringsfase:

Na een intensieve periode van verkennen en plannen maken draait deze fase om acties en activiteiten uitvoeren en het blijven zorg dragen voor en inzetten op de onderlinge samenwerking.

STAND VAN ZAKEN PROEFPROJECT: Het projectplan vormt hiervoor de leidraad waarbij in gezamenlijk overleg met de proefprojectleden per actie een verantwoordelijke en timing werd toegekend. Acties die in lijn lagen van de reguliere werking kenden een zeer vlotte uitwerking (zoals het optimaliseren van de folder met het aanbod van de Brede School), andere acties liepen dan weer vertraging op door onvoorziene omstandigheden zoals de plotse verhuis van de school en IBO in de Kartuizerlaan, de opstart van de nieuwe IBO in de Margrietstraat. Bij het uitwerken van de acties is dit een proces waarbij steeds rekening gehouden dient te worden met mogelijk onvoorziene omstandigheden.

Een ander aspect is het inzetten op onderlinge samenwerking.

Vanuit dit proefproject is het belangrijk om de partnergroep mee te betrekken in de uitvoering van de vooropgestelde acties van het proefproject. Daartoe werd in samenwerking met de projectmedewerkers een partneroverleg georganiseerd. Tijdens dit overleg werden drie thematafels georganiseerd die ingaan op specifieke acties uit het projectplan én waarvoor het uitbouwen van een samenwerkingsrelatie met andere vrijetijdspartners gewenst is.

Volgende thema's komen aan bod:

- [Tafel 1] *'Toegankelijke vrijetijdsorganisaties voor elk kind in de wijk'*. Tijdens deze thematafel werd nagedacht om vanuit een betere samenwerking tussen organisaties te werken aan toegankelijker vrijetijdsorganisaties.

Tijdens deze thematafel deelden enkele culturele partners (Kopergietery, Handelsbeurs, De Centrale) vanuit hun engagement binnen de diversiteitswerf 16 hun ideeën om de diversiteit binnen hun publieksbereik te verruimen. Hierbij bouwen ze verder op acties die in het verleden reeds succesvol waren: zoals de theaterateliers in de Kopergietery die net na school plaatsvinden en waarbij de school zich engageerde om de kinderen elke keer op een warme manier te begeleiden vooraf, tijdens en na de ateliers. Deze tijdsintensieve inspanning wordt erkend door Sportaround. Zij zetten in op trajectbegeleiding waarbij ze kinderen en het gezin individueel begeleiden tot bij een sportclub in Gent en ondertussen de drempels kunnen ondervangen. Hun ervaring leert dat voor sommige gezinnen zo'n persoonlijke begeleiding een effectieve werkwijze is om kinderen en jongeren duurzaam aan het sporten te krijgen.

De cultuurhuizen erkennen 'bekendheid en begrijpbaarheid' als drempels voor gezinnen. Organisaties aan tafel suggereren dat een samenwerking met een inloopteam of andere gezinsorganisatie kan bijdragen aan het verlagen van deze drempels voor gezinnen. Vanuit hun vertrouwensrelatie met gezinnen kunnen zij gezinnen (moeders, vaders en kinderen) ook voorbereiden op een theatervoorstelling (wat is 'theater', wat gebeurt er precies, ...) en als cultuurpartner is het belangrijk om na te denken over de 'familievriendelijkheid' van je organisatie: zorg voor een warm welkom en geef uitleg op maat over de voorstelling, werk aan een positieve allround ervaring voor kinderen.

Er wordt geconcludeerd dat het kiezen voor een diverse en meer bepaald de meer kwetsbare doelgroep consequenties heeft en het ook een afweging is om hier volledig op in te zetten dan wel een eigenheid te behouden als organisatie (en op wie men zich richt). Indien men hier als organisatie op wil inzetten, wordt het belang herkend van toeladers: hoe kan bijvoorbeeld de werking van verbindende figuren versterkt worden? Nabijheid van de culturele organisaties wordt ook als voorwaarde gesteld waarbij cultuurorganisaties ook voldoende outreachend actief moeten zijn in de buurt van de gezinnen en hen ook actief uit te nodigen.
- [Tafel 2] *'Naar een optimaal gedeeld gebruik van de ruimtes'*. Ruimtes delen biedt vele kansen in functie van de uitbouw van een nest en webfunctie, maar gaat niet vanzelf. Coördinator Brede school Bernadette stelt het onderzoek voor waarbij het 'Samen onder 1 dak-model' grondig werd bestudeerd. Dienst Kinderopvang en de betrokken scholen delen ook wat zij leerden n.a.v. het delen van ruimtes met IBO en school in het proefproject STH.

¹⁶ De werf is een samenwerking tussen Gentse kunstorganisaties (Opera, Vieze Gasten, Handelsbeurs, Kopergietery, Centrale, ...) die de krachten bundelen voor een omvattend diversiteitsbeleid. Acties hebben betrekking op alle niveaus -creatie, programmatie en presentatie, publiekswerking en personeelsbeleid.

Wat leert dit onderzoek ons over de (rand)voorwaarden voor een optimaal gedeeld gebruik van de ruimtes in onze wijk zodat we een breder aanbod aan activiteiten kunnen uitbouwen en een diverse groep kinderen bereiken? Welke afspraken kunnen we hierover samen maken?

Aan de tafel klinkt de nood aan ondersteuning in de uitwerking van gedeeld gebruik. Elke context van gedeeld gebruik kent zijn doel en zijn specifieke randvoorwaarden. Vanuit Brede School wordt ingezet op het ontwikkelen van bouwstenen die bij gedeeld gebruik de praktijk handvaten biedt en die kennis en inzicht met de gebruikers deelt. Bijkomend moet er onderzocht worden hoe er kan ingezet worden op procesbegeleiding. Samenwerken binnen een context van gedeeld gebruik grijpt immers in op alle niveaus van de organisatie van de praktijk. Uit het onderzoek kwam duidelijk naar voor dat dit moet gebeuren door een neutrale persoon die zich samen met de partners buigt over alle aspecten van de samenwerking en beheer en dit van bij de opstart van het project.

- [Tafel 3] *‘Verder werk maken van de kwalitatieve kinddag: inspirerende voorbeelden uit praktijk en onderzoek’*. In het proefproject worden al heel wat acties ondernomen om werk te maken van een kwalitatieve kind-dag waarbij de leer- en speel- en vrije tijd voor kinderen niet zo strikt onderscheiden zijn. Partnerschappen tussen vrije tijdsorganisatie en onderwijs zijn hiervoor zeer sterke hefboomen. Ze zorgen ervoor dat het aanbod deels kan doorgaan in binnenschoolse tijd, wat de participatie van kinderen die anders de weg naar het aanbod moeilijker vinden verhoogd. Het project Kunstkuur is hier een inspirerend voorbeeld van. Daarnaast onderzoeken we in deze tafel hoe de samenwerking tussen alle partners in de wijk kan bijdragen aan het realiseren van een betekenisvolle vrijetijd voor kinderen. Dit betekent dat ze kunnen kiezen wat ze doen, dat er tijd is om te chillen en dat ze dit samen met vrienden kunnen beleven. Een belangrijk aandachtspunt is de aanwezigheid van een vertrouwde begeleider. Hoe kunnen we hierop inzetten in een proefproject. VBJK brengt inspiratie vanuit het belevingsonderzoek waarbij kinderen over vrije tijd vertelden.

Het tweede partneroverleg vormde een goed vertrekpunt om samen te werken met de brede groep van partners aan concrete acties te werken. Er is werk gemaakt van een draagvlak, maar dit werk moet verder opgevolgd worden in deelwerkgroepen.

3. Wat leren we?

Vanuit de beschrijving en analyse van het proeftuinproject als dusver, formuleren we graag de 'lessons learned'. Dit zijn de belangrijke punten die dit onderzoek naar voor brengt als ook de suggesties voor de toekomst en eventuele samenwerkingsverbanden in andere wijken in de Stad.

Nog veel drempels op weg naar het recht op kwalitatieve opvang en vrije tijd

Tijdens het proefproject zijn het aantal opvangplaatsen in de IBO werking uitgebreid van 40 naar 82. Dit geeft dubbel zoveel kinderen toegang tot kwalitatieve naschoolse opvang, maar blijft erg beperkt voor de 1060 kinderen die momenteel schoollopen in de wijk Sluizeken-Tolhuis-Ham. Van de kinderen die schoollopen in de wijk STH nemen 151 kinderen deel aan het naschools vrijetijdsaanbod georganiseerd door Brede School, dit komt neer op 14,25%. Wanneer de middagreeksen worden meegeteld, nemen 237 kinderen hieraan deel, wat neerkomt op 22,36%. Het aandeel kinderen dat aan geen enkel buitenschools aanbod deelneemt blijft groot. Er zijn nog vele drempels en oplossingsstrategieën die verder onderzocht moeten worden samen met de partners in het netwerk om het recht van kinderen om te spelen en experimenteren in vrije (niet) begeleide tijd in een veilige, vertrouwde en prikkelende omgeving te realiseren (Brede Schoolwerking, 2019).

Voldoende kwalitatief aanbod is een essentiële, maar niet de enige voorwaarde om de toegang tot kwalitatieve buitenschoolse activiteiten van alle kinderen te verbeteren. Voldoende aangepaste ruimte, voldoende competente begeleiders, beschikbare middelen en een gedragen visie bij alle betrokkenen zijn essentieel om de nest- en webfunctie op een goede manier te kunnen realiseren en een kwalitatief vrijetijdsaanbod te kunnen verzekeren voor alle kinderen.

Verplaatsing is een belangrijke drempel naar deelname aan activiteiten

Deelnemen aan naschools aanbod van kinderen kan niet los gezien worden van het knelpunt 'verplaatsing'. In deze verkeersonveilige wijk kunnen kinderen zich niet zelfstandig verplaatsen en moeten verplaatsingen tussen school of thuis en activiteiten altijd begeleid worden. Om hieraan tegemoet te komen worden momenteel leerkrachten, brugfiguren, IBO-begeleiders, ouders, ingeschakeld. Dit vraagt een groot engagement van Brede School, IBO en scholen op vlak van coördinatie, personeels- en tijdsinvestering, financiële investering, ...en dit is momenteel beperkt mogelijk. Indien men wil inzetten op een breed vrijetijdsaanbod binnen en buiten de schoolmuren moet er gezocht worden naar een duurzame en structurele aanpak voor de verplaatsingen. Hiervoor zouden de partners in het vrijetijdsnetwerk de krachten kunnen (blijven) bundelen, maar de ervaring leert dat inzetten op coördinatie hiervoor van groot belang is en dit brengt financiële implicaties met zich mee.

In het proefproject werd een start genomen met het onderzoeken in hoeverre vrijwilligers hiervoor ingezet kunnen worden. Binnen het onderzoek stelden onderwijs- en opvangpartners expliciet dat vrijwilligers niet gezien mogen worden als structurele oplossing om de verplaatsing van en naar het aanbod te kunnen realiseren. Men vreesde o.a. voor te vrijblijvende engagementen. Deze piste verder bewandelen vraagt bijgevolg dan ook voldoende tijd en middelen voor coördinatie, coaching en opvolging van de vrijwilligers.

In één school worden ouders soms geëngageerd om kinderen (in groep) naar een activiteit te brengen. Ouders geven wel aan dat het niet altijd evident is. Enerzijds is dit niet altijd te combineren met 'andere engagementen' maar vooral ook de verantwoordelijkheid om met kinderen over straat te wandelen schrikt ouders af en neemt hierbij vaak de bovenhand. Niet iedereen wil immers instaan voor de veiligheid van de kinderen van andere gezinnen (cf. infra). Binnen deze piste, als mogelijke oplossingen in de breng- en haalproblematiek, dient vanuit deze vaststelling nagedacht te worden over hoe ouders zich hierbij meer ondersteund kunnen voelen? Wat kan voorzien worden vanuit de school, denk aan bv. cursus tot gemachtigd opzichter voor begeleiden van kinderen (De Muzeketiers, 2020). Deze cursussen kunnen gratis aangeboden worden aan ouders en geven ouders naast een getuigschrift de nodige achtergrondbagage en materialen om deze opdracht ter harte nemen met oog op het veilig 'verplaatsen' van kinderen (Stad Gent [Mobiliteit], 2020). Deze laatste suggestie is één piste om kinderen op een veilige manier van het ene aanbod naar het andere aanbod te brengen, maar naar een oplossing die meer structureel van aard is gaat de voorkeur uit. Een andere belangrijke piste om de drempel op vlak van verplaatsingen te verlagen, is werken aan oplossingen om de wijk kind- en verkeersveiliger te maken.

Belang van outreachend werken in het bereik van kinderen uit de buurt

Dit onderzoek wijst uit dat meer inzetten op pro-actieve en outreachende vormen van bekendmaking door de vrijetijdsorganisaties zelf lonend kan zijn om de beoogde doelgroep in de wijk STH te bereiken. Een voordeel van op deze manier 'naar je doelgroep' toe te gaan op de plaatsen waar ze vertoeven, is dat het misschien daarvoor eerder abstract vrijetijdsaanbod plots een (vertrouwd) gezicht krijgt. Dit op zijn beurt verlaagt mogelijk de drempel voor kinderen om effectief kennis te maken met het aanbod dat de vrijetijdspartner aanbiedt. Een tussenweg kan liggen in het inschakelen van organisaties die laagdrempelig én outreachend werken met het oog op een duurzame toeleiding naar het structureel aanbod van een vrijetijdspartner. Niet alleen de kinderen, maar ook de ouders moeten hierbij een doelgroep zijn om duurzaam impact te hebben op de participatie van kinderen aan activiteiten.

Belang van duurzame samenwerking en ondersteuning van externe vrijetijdsaanbieders.

Brede School zet al jaren in op de verbinding van wijkgerichte vrijetijdsorganisaties en kinderen die schoollopen in de wijk, onder andere door middag- en naschoolse reeksen te organiseren met deze partners op de wijk scholen. Leerkrachten, brugfiguren, IBO-begeleiders en ouders leren op deze manier de personen achter de vrijetijdsorganisaties kennen. Er wordt ingezet op wijkwandelingen voor leerkrachten langs vrijetijdsorganisaties, proevertjes, buurtfeesten, overlegmomenten door Brede School, Wijkactieteams, Werkgroep Jeugd, ... Toch zien we dat niet alle partners binnen het opvang en vrijetijdsaanbod elkaars werking goed kennen en dit kan soms een drempel vormen in de toeleiding van kinderen en ouders naar het (reguliere) vrije tijdsaanbod.

Verdere inzet op verbinding tussen leerkrachten, brugfiguren, vrijetijdsorganisaties... Om elkaars werking beter te leren kennen en nagaan hoe ze elkaar kunnen verrijken blijft noodzakelijk. Ook de IBO speelt hier een belangrijke rol in door samen te werken met vrijetijdspartners voor hun webwerking. Leerkrachten en vrijetijdspartners gaven aan dat het samen kunnen organiseren van een aanbodsvorm of het gezamenlijk uitvoeren van een project een effectieve manier is om elkaar te leren kennen. Hier ligt een kans voor het proefproject om verder na te denken over hoe het de brede groep van partners op nog regelmatigere basis kan informeren en consulteren. Daarnaast ligt er ook een kans om verder na te gaan hoe de vrijetijdsorganisaties expertise kunnen delen om

een zo divers mogelijke doelgroep te bereiken binnen hun organisatie zodat deelname aan het regulier aanbod door de kwetsbare groep kan stijgen. Het gebruik van een UiTPAS is één maar naast de financiële drempel moeten er nog vele andere inspanningen geleverd worden. Een volgende stap kan zijn om te onderzoeken hoe organisaties die heel wat ervaring hebben in het uitbouwen van een wederkerig partnerschap met ouders en/of een diversiteitsbeleid voeren op een systematische manier hun expertise kunnen delen met andere partners in het netwerk (cfr. Dialoogtafels tijdens het tweede partneroverleg van de proeftuin STH).

Brugfiguren als essentiële brug naar deelname aan buitenschoolse activiteiten

Brugfiguren op school spelen een belangrijke rol als vertrouwensfiguur naar kinderen en ouders toe. Zij zijn in de praktijk vaak de belangrijkste tussenpersoon in de toeleiding naar het vrijetijdsaanbod. Zij kunnen er mede voor zorgen dat ouders vertrouwen vinden in de begeleider van het vrijetijdsaanbod net omdat ze tijd maken voor die wederzijdse kennismaking. Doordat brugfiguren het vrijetijdsaanbod ook goed kennen (doordat het op school georganiseerd wordt, door de proevertjes...) kunnen zij kinderen en ouder informeren over het verloop van de activiteit zelf, de kostprijs, verwacht engagement. Brugfiguren nemen op deze manier heel wat drempels weg. Dit is zeker een sterkte in de wijk STH, maar vormt ook een risico. Hun opdrachtenpakket zit meer dan vol. Aangezien de meeste leerlingen uit kwetsbare gezinnen komen, vraagt deze groep een heel intensieve ondersteuning om de brug te maken van thuis naar school en buurt en vraagt dit ook opvolging éénmaal kinderen deelnemen aan het vrijetijdsaanbod en bij het einde van het engagement. Biedt nog meer structurele samenwerking tussen partners in het vrijetijdsnetwerk hiervoor een oplossing?

Kinderen zijn zelf de beste ambassadeurs

Ook leerkrachten kunnen wellicht nog actiever ingezet worden bv. via oudercontacten op school, door in te spelen op de talenten van kinderen, sensibilisering en opvolging, samenwerkingen met wijkpartners in de binnenschoolse tijd. Tot slot mogen kinderen en jongeren zelf als actieve 'belevers' niet vergeten worden. Niets is zo krachtig als een kind dat (uit zich) zelf graag een activiteit wil doen (indien de omkadering uiteraard goed zit; cf. andere B's). Hier schuilt een belangrijk aspect in om ook kinderen te informeren én te sensibiliseren los van de nadruk op het gericht informeren en sensibiliseren van ouders. Het geregeld inzetten op toonmomenten i.s.m. Vrije Tijdsorganisaties waar leerkrachten, ouders, ... op uitgenodigd worden is van groot belang.

Zorg is leren, leren is zorg, vrije tijd is ook leren

Onderwijs-, opvang- en vrijetijdspartners binnen dit proeftraject geloven sterk in de idee van een kwalitatieve kinddag als kader om alle kinderen de kans te geven tot deelname aan een vrijetijdsaanbod. De splitsing tussen onderwijs, welzijn, sport, jeugddienst, cultuur en bijgevolg tussen zorg en leren, zetten de kwaliteit van een kinddag onder druk. Een element hierbij zijn de verschillende aandachtspunten die gesignaleerd werden rond de organisatie van de tussenmomenten (tussen einde school en start vrije tijd) en het aandacht hebben voor 'zorgvragen' tijdens het vrijetijdsaanbod. Hoe kan een nieuwe nog verder gaande, duurzame vorm van samenwerking tussen (brede)school, naschoolse opvang en vrijetijdspartners een structurele oplossing bieden om deze tussenmomenten in te vullen? En kan deze vorm van samenwerken zorgen voor een warme transitie voor alle kinderen. Het kan ook interessant zijn om in te zetten op expertise delen en van daaruit te zoeken naar een concept over gedeelde en geïntegreerde visie op zorg, leren en vrije tijd voor schoolgaande kinderen, met name een visie waarin (1) leren niet boven

zorg en vrije tijd staat, maar deze dimensies gelijkwaardig zijn en (2) deze dimensies niet los staan van elkaar (zorg is leren, leren is zorg, vrije tijd is ook leren). Een kwalitatieve kinddag waar binnen- en buitenschoolse tijd in elkaar verweven wordt zorgt voor minder tussenschotten en een warme transitie.

Flexibele prestatieregeling voor leerkrachten en kinderbegeleiders

Als je kinderen een kwalitatief vrijetijdsaanbod wil aanbieden hou je rekening met tal van factoren. Je luistert naar de wensen en noden van kinderen en hun gezin, je hebt een aanbod dat rekening houdt met de psychische en fysieke veiligheid van kinderen. Er worden vrijwilligers ingeschakeld voor de tussenmomenten, maar ook leerkrachten en kinderbegeleiders houden toezicht of begeleiden de kinderen naar een vrijetijdsorganisaties. De splitsing tussen zorg en leren, tussen onderwijs, welzijn, sport, jeugddienst en cultuur zetten de kwaliteit van een kinddag onder druk. Als je een warme transitie van school naar vrije tijd wil realiseren heb je een flexibele prestatieregeling van leerkrachten en kinderbegeleiders nodig. Kan je de uren van een leerkracht flexibel inzetten zodat de transitie van de lestijd vlot overgaat naar vrije tijd? Biedt vrije tijd leerkansen? Kan je lesuren koppelen aan een ideale dag voor kinderen?

Kinderen kiezen voor vertrouwde begeleiders in een vertrouwde omgeving en laagdrempelig aanbod

Kinderen nemen vooral deel aan aanbod in of via school of IBO. Er zijn vertrouwde begeleiders in hun vertrouwde omgeving, op hun ankerplaats, aanwezig. Kinderen kiezen ook voor plaatsen waar ze de kans krijgen om hun tijd naar wens in te vullen. Clubs, ateliers en andere vrijetijdsactiviteiten werken vaak volgens een strikt uurrooster. Ze begeleiden kinderen binnen een welomschreven opdracht. Er is minder aandacht voor de tijd voor en na het aanbod door een gebrek aan middelen (tijd, mensen...). Naast het aanleren van eender welke discipline, ontwikkelen kinderen hun sociale vaardigheden tijdens de vrije niet begeleide tijd die ze alleen of met vrienden doorbrengen. Een open en vrij aanbod wil niet zeggen dat er geen pedagogische kwaliteit nodig is. Kinderen hebben nood aan een veilige omgeving. Tijdens de vrije tijd is de vaardigheid van een begeleider cruciaal, een kwalitatieve begeleiding biedt ondersteuning, bemiddelt tijdens conflicten en inspireert kinderen in hun vrij spel. De omgeving is zo ingericht dat kinderen in aangename ruimtes vormgeven aan hun 'tijd'. Het nieuwe decreet promoot het 'samenwerken' tussen de vrijetijdsaanbieders. Kan elke organisatie nadenken over deze 'vrije tijd' voor en na de activiteit? Samenwerken met meerdere organisaties vraagt dus ook een vrijetijds-opvangnetwerk waarbij de behoeftes van kinderen centraal staan.

Onbekend is Onbemind-methodiek verlaagt drempels

Hoewel in het huidige onderzoek de kostprijs niet meteen als inschrijvingsdrempel naar voor kwam -mogelijk door het gebruik van UiTPAS (aan kansentarief), is het opportuun om binnen de proeftuin verder de mogelijkheden van het inzetten van de 'Onbekend is Onbemind (OiO)'-methodiek (veelal gekoppeld aan een UiTPAS-verkoopsmoment) te verkennen. Momenteel is deze infomethodiek enkel gericht op de doelgroep lagere school en beperkt het infopakket zich tot informatie omtrent het vakantie-aanbod. Bovendien liggen er kansen in het meer systematisch en structureel inzetten van deze infomethodiek om zo het reguliere (formele) vrijetijdsaanbod nog meer bekend te maken aan ouders/scholen en (kwetsbare) ouders handvaten te geven en te overtuigen over het belang van deelname aan een Vrije Tijdsaanbod. Aandacht hebben voor de rol en ondersteuning van ouders in het Vrije Tijdsaanbod blijft een aandachtspunt.

Diversiteit in het vrijetijdsaanbod: de stem van kinderen en jongeren geeft richting

De speelgebieden (Dienst Kinderopvang Stad Gent, 2019b) vormen een kijkkader om de diversiteit in het vrijetijdsaanbod onder de loep te nemen, maar uiteraard zijn andere invalshoeken mogelijk. Een meer diepgaande bevraging zou aanvullend kunnen zijn om de volledige diversiteit in het aanbod te vatten. Bovendien zou een diepgaandere bevraging van de vrijetijdspartners meer uitsluitsel kunnen bieden over welke speelgebieden aan bod komen binnen het huidige aanbod aan vrijetijdsactiviteiten. De vraag die hierbij aansluit is hoe kinderen zelf deze diversiteit ervaren. Voorgaand onderzoek belichtte dit aspect, maar het op systematische wijze actief blijven bevragen van wat kinderen willen en nodig hebben blijft een cruciale factor om te bepalen of het huidige aanbod daadwerkelijk voldoende divers is of niet. Tot nog toe wordt geen melding gemaakt van dergelijke expliciet systematische bevraging van kinderen omtrent het aanbod. Wel worden kinderen bevraagd via de directies, leerkrachten, brugfiguren, ... en wordt deze info meegenomen door Brede School. Ook via 'Thuis in 't Stadhuis' worden kinderen bevraagd, een klasbezoek aan het stadhuis door telkens een 5de en 6de leerjaar a.d.h.v. een lessenspakket over hoe de stad werkt. Er wordt dan telkens een spel gespeeld waarin tijdens gesprekken er een stroom (mogelijk is) van signalen is voor deze leeftijdsgroep (Bonte, T., persoonlijke communicatie, 1 oktober 2019). De aanwezige expertise van de Jeugddienst op vlak van inspraak en participatie bij kinderen en jongeren en meer bepaald het inzetten op participatieve trajecten om de jeugd te bevragen en/of te betrekken bij vormgeving of evaluatie van het vrijetijdsaanbod kan verrijkend zijn of helpen om zicht te krijgen op het beleavings- of welzijnsaspect van kinderen/jongeren zelf. Hoe kunnen vrijetijdspartners hierin gecoacht worden om de werking vorm te geven vertrekkend vanuit het perspectief van kind en/of jongere?

Hoe kan de Stad (Jeugddienst, Cultuurdienst, Sportdienst, Brede School...) nog meer samenwerken rond het thema vrijetijd, voor een goede spreiding zorgen in het vrijetijdsnetwerk en kinderparticipatie op een meer structurele en systematische wijze binnen brengen bij de verschillende vrijetijdspartners? Mogelijk kunnen ook bestaande overlegstructuren (zoals bv. werkgroep Jeugd in 10 wijken in Gent) van betekenis zijn in dit proces als netwerk dat deze afstemming rond het kind/jongere vooropstelt.

BRONNENLIJST

Agentschap Integratie en Inburgering (2016). *Methodiek voor doorlichting op toegankelijkheid*. Geraadpleegd via <https://integratie-inburgering.be/sites/default/files/atoms/files/7Bsvantoegekankelijkheid.pdf>

Bouverne-De Bie, M., & Claeys, A. (2003). Armoede, armoedebestrijding en het recht op een gezin. In A. Truyers (red.), *Eindverslag van het derde vooruitgangscongres inzake de bestrijding van armoede en sociale uitsluiting in Vlaanderen – 2 juni 2003* (pp. 8-25). Brussel: Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, afdeling Algemeen Welzijnsbeleid

Bracke, G., De Smet, M. & Van Hulle, N. (2016). *KINDclusief*. Gent: Arteveldehogeschool Pedagogiek van het Jonge Kind.

Brede Schoolwerking STH. (2019). [Interne Dataset]. Gent: Brede School

De Rop, A. (2018). *Vrije tijd? 'Ik wil gewoon een beetje spelen'* (Ongepubliceerde Bachelorproef). Gent: Arteveldehogeschool Bachelor in de Pedagogie van het Jonge Kind.

De Veirman, J., Maelstaf, H., Dehertogh, B., Schraepen, B. (2017). *Een onderzoek naar de vraagzijde van de buitenschoolse opvang en vrije tijd van kinderen in Gent. Een bevraging van ouders, kinderen en sleutelfiguren*. Gent - Antwerpen: Stad Gent – Artesis Plantijn Hogeschool Antwerpen.

De Weyer, W. & Van Laere, K. (2009) *Buitenschoolse Opvang in en met de buurt. Drie casestudies van Brusselse IBO's met nest- en webfunctie (XYZ-principe)*. Gent - Brussel: VBJK vzw – VGC

Dienst Kinderopvang Stad Gent. (2019a). *Basiscursus Begeleiders: buitenschoolse opvang* (Intern document). Gent: Pedagogische Begeleiding Dienst Kinderopvang.

Dienst Kinderopvang Stad Gent. (2019b). *Kindvolgsysteem 'In De Kijker'*. Gent: Stad Gent

De Muzeketiers. (2020). *Duurzaam en veilig naar de Muze* [Flyer i.k.v. een sensibiliseringsactie van de oudergroep De Muzeketiers]. Gent: Stedelijke Basisschool De Muze.

Fenech, M. & Skattebol, J. (2019). Supporting the inclusion of lowincome families in early childhood education: an exploration of approaches through a social justice lens. *International Journal of Inclusive Education*, DOI: 10.1080/13603116.2019.1597929

Ernalsteen, V., Blaton, L., & Joos, A. (2012). *Starten met een Brede School. Stappen en aandachtspunten*. Steunpunt Diversiteit en Leren. Gent.

Joos, A. & Ernalsteen, V. (2010). *Wat is een brede school? Een referentiekader*. Gent: Steunpunt Diversiteit & Leren.

Kaats, E., & Opheij, W. (2014). *Leren samenwerken tussen organisaties*. Deventer: Vakmedianet.

Kind & Gezin. (2014). *Een pedagogisch raamwerk voor de kinderopvang van baby's en Peuters*. Brussel: Kind en Gezin.

Kind & Samenleving (2019). *Speelruimtwefsel in de wijk Sluizeken Tolhuis-Ham: Quickscan* (Onderzoeksrapport Speelruimtwefsel Stad Gent). Geraadpleegd via <https://stad.gent/nl/over-gent-en-het-stadsbestuur/stadsbestuur/wat-doet-het-bestuur/beleidsnotas-2014-2019/beleidsplannen-jeugd-onderwijs-kinderopvang/jeugdruimtebeleid/speelweefsel>

Lokaal Overlegplatform Gent [LOP Gent]. (2020). *20200205 INDstreefcijfers 2020* [Interne Dataset]. Gent: LOP.

Parmentier, S. (1998). *Kansarmoede en rechtshulp. Drie uitdagingen op de drempel van de volgende eeuw*. Alert, 24, 24-31.

Peleman, B. Boudry, C. Bradt, L. Van de Walle, T. & Vandenbroeck, M. (2014) *Onderzoek naar het gebruik van de behoefte aan opvang voor kinderen tussen 3 en 12 jaar. Perceel 2 Belevingsonderzoek bij kinderen*. Gent: VBJK

Plantenga, J. & Remery, C. (2017). Out-of-school childcare: Exploring availability and quality in EU member states. *Journal of European Social Policy*, 27(1) 25–39

Sportaround vzw. (2020). *Trajectbegeleider sport*. Geraadpleegd via <https://sportaround.be/hulp-korting/trajectbegeleider-sport/>

Stad Gent. (2020, 13 februari). *Wat is UiTPAS?* Geraadpleegd via <https://uitin.gent.be/UiTPAS/wat>

Stad Gent [Jeugddienst]. (2020, 13 februari). *Onbekend is onbemind*. Geraadpleegd via <https://stad.gent/nl/cultuur-sport-vrije-tijd/vrije-tijd/jeugd/onbekend-onbemind>

Stad Gent [Mobiliteit]. (2020, 13 februari). *Mobiliteit voor scholen – educatief*. Geraadpleegd via <https://stad.gent/nl/mobiliteit-openbare-werken/mobiliteit/plannen-projecten-subsidies-cijfers-scholenwerking/scholenwerking/mobiliteit-voor-scholen-educatief-aanbod>

Stad Gent [Mobiliteit]. (2020, 5 maart). *School en kinderopvang in het Stadsgebouw Melopee*. Geraadpleegd via <https://stad.gent/nl/oude-dokken/leren-en-werken-de-oude-dokken/school-en-kinderopvang-het-stadsgebouw-melopee>

TAO-armoede. (2017). *Verkennde screening provinciaal domein Puyenbroeck*. Niet uitgegeven intern rapport.

Vanobbergen, B. (2014). Vrije tijd en maatschappelijk kwetsbare kinderen en jongeren. In: Mathijssen, C., Loopmans, M. & Crivit, R. (2014). *Kwetsbare vrije tijd? Uitdagingen voor emancipatorisch jeugdbeleid – Uit de marge* [Jaarboek 2013]. Leuven, ACCO.

Vlaanderen (Z.j.). *Inschrijven En Aanmelden In Een School*. geraadpleegd via <https://www.vlaanderen.be/onderwijs-en-vorming/inschrijven-en-aanmelden-in-een-school>

VVSG (z.j.). *De zeven B's van toegankelijkheid*. Geraadpleegd via <https://www.vvsg.be/kennisitem/vvsg/de-7-bs-van-de-toegankelijkheid>

BIJLAGEN

Bijlage 1: Overzicht van de leden van de kerngroep proefproject

Enkele 'kernpartners' engageerden zich voor het proefproject 'Samenwerken aan een kwalitatieve kinddag op maat van de kinderen en gezinnen in Sluizeken-Tolhuis-Ham'

- Basisscholen in de wijk (directies en brugfiguren)+ directie school in aanbouw in Oude dokken
- IBO
- Deeltijds Kunstonderwijs (DK0)
- OCMW
- Vzw Jong
- Onderwijscentrum en Brede School
- De wijkregisseur
- Alle betrokken stadsdiensten die direct of indirect werken rond kinderen/gezinnen in de wijk STH

Bijlage 2: Overzicht van de leden van de partnergroep proefproject

- Basisschool De Triangel, directie en brugfiguur
- Basisschool De Wonderfluit, later Melopee - directeur
- Basisschool Methodeschool De Buurt - Directeur
- Basisschool Sint-Salvator, directie en brugfiguur
- Basisschool VBS De Mozaïek, directie en brugfiguur
- Beleidsparticipatie Stad Gent
- Brede School, Sluizeken-Tolhuis-Ham
- De Centrale vzw
- Dienst Cultuur Stad Gent
- Dienst Kinderopvang Stad Gent
- DKO Go
- DKO Sint-Lukas Academie, directeur
- DKO/SOG Offerlaan
- Educatieve diensten Stad Gent (Tuin van Kina)
- Graffiti vzw
- Het Beroepenhuis vzw
- IBO Margriet
- IBO Melopee
- IBO Sleepken
- Industriemuseum
- Jeugddienst Stad Gent
- Katholiek Onderwijs, flankerend beleid
- Kopergietery vzw
- Larf vzw
- OCMW/Kinderen Eerst
- Onderwijscentrum Gent
- Artevelde Hogeschool, PJK

- Sociale Regie
- Sportaround vzw
- Sportdienst Stad gent
- VBJK
- Vzw Jong kinderwerking Sluizeken
- Wijkregisseur STH

Noot: Sinds het najaar van 2019 is er in de buurt DOK, aan de Schipperskaai, een nieuw stadsgebouw geopend. Het stadsgebouw bestaat uit een kinderdagverblijf, een buitenschoolse kinderopvang, kleuter- lager school en een buurtsporthal. De basisschool biedt plaats aan 96 kleuters en 144 leerlingen uit de lagere school. Er zijn 56 plaatsen voor buitenschoolse opvang. In het kinderdagverblijf kunnen 28 kinderen terecht (Gent, 2019). Tijdens het proefproject heeft een vertegenwoordiger van de nieuwe stedelijke school ook geparticipeerd aan het proefproject maar aangezien de bouw van dit nieuwe complex nog zeer recent is, zijn de cijfers (zoals in deze paragraaf vermeld) nog niet meegenomen in bovenstaande omgevingsanalyse. Het is belangrijk om deze evoluties verder op te volgen en te ondersteunen tijdens de toekomstige ontwikkeling van het geïntegreerd opvang- en vrijetijdsaanbod.

Bijlage 3: Indicatief overzicht van het weekaanbod aan vrijetijdsactiviteiten binnen de wijk STH.

WEEK	Maandag				Dinsdag			Woensdag		
10u										
10u30										
11u										
11u30										
12u	▲ <i>De Triangel</i>				+	+	<i>St. Salvator</i>	+	<i>De Mozaïek</i>	●
12u30	Darboeka (De Centrale)				Darboeka (De Centrale)	Boks (Kubatsgym)		Muziek- initiatie (DKO de Poel)	Trompet (DKO de Poel)	Beeld (DKO Offerlaan)
13u										
13u30										
14u										
14u30										
15u										
15u30	▲	▲	●	+	+	Kinderwerking (vzw Jong)		Kinder & Tienerwerking (vzw Jong)	Dans (Shoonya- dance)	Zaalvoetbal (Sportnetwerk Gent Noord)
16u	Beeld (DKO Offerlaan)	Sport (sportaround)	Zang (DKO De Poel)	Graffiti vzw	Sport (sportaround)		Industrie- museum			Spelothek Baloe (vzw Jong)
16u30										
17u										
17u30										
18u										
18u30	Taekwondo (Academy KOC Club Gent)				Zaalvoetbal (Futsal Besiktas)			Kendo (Ko Jika Kendo Club)		
19u										
19u30					Karate (Okinawa Kwai)	Karate (Okinawa Kwai)		Taekwondo (Academy KOC Club Gent)	Karate (K. Akiyama)	
20u										
20u30										

WEEK	Donderdag				Vrijdag			
10u	Spelothek Baloe (vzw jong)							
10u30								
11u								
11u30				<i>De Buurt</i>				
12u	▲	●	●	●				
12u30	Boks (Kubatsgym)	Boks (Kubatsgym)	Dans (Crazy Legs)	Yoga (Groene Vallei)				
13u								
13u30								
14u								
14u30								
15u								
15u30		+	+				●	●
16u	Kinderwerking (vzw Jong)	Fietslessen	Theater (Larf)	Spelothek Baloe (vzw Jong)				
16u30								
17u								
17u30					Taekwondo (Taekwondo Academy KOC Club Gent)	Kinder- & Tienerwerking (vzw Jong)	Muzieklab (DKO De Poel)	Woord (DKO De Poel)
18u	Zaalvoetbal (Futsal Besiktas)			Dans (Shoonya- dance)				
18u30								
19u								
19u30	Karate (Okinawa Kwai)	Karate (Okinawa Kwai)		Kendo (Ko Jika Kendo Club)	Karate (K. Akiyama)			
20u								
20u30								

Bijlage 4: Actieplan Proeftuin STH

'BUITENSCHOOLSE OPVANG EN VRIJE TIJD OP MAAT VAN ELK KIND IN SLUIZEKEN-TOLHUIS-HAM-DOK' (STHD) VISIE, MISSIE EN ACTIEPLAN (2019)

Visie op een kwalitatieve kind-dag in STHD

Een kwalitatieve kind-dag biedt, zowel in onderwijs- als vrije tijd, maximale ontwikkelingskansen in een brede leer- en leefomgeving, met een kwaliteitsvol, divers en toegankelijk aanbod, op maat van elk kind in onze wijk. Welbevinden en betrokkenheid van het kind staan hierbij centraal.

Gezin, school en vrije tijd zijn verbonden met elkaar, in een wijk die een warme thuis vormt, waar kinderen en volwassenen elkaar ontmoeten en zich veilig kunnen bewegen en voelen. Schotten tussen school, thuis, activiteitsaanbod en buurt worden weggewerkt.

Elk kind kan op ontdekking gaan in een leer-, speel- en leefwereld vol prikkelende activiteiten en ontspannende plekjes. Doorheen de dag krijgen kinderen volop kansen om deel te nemen aan een breed aanbod, in een ontspannen sfeer, op eigen tempo en met de nodige keuzevrijheid. Ze kunnen nieuwe ervaringen en dingen uitproberen, maar ook vrij spelen, chillen en zichzelf zijn. Ze krijgen de ruimte en kans om interesses en talenten te ontdekken en ontwikkelen en verantwoordelijkheid te dragen. Ze leren hun buurt kennen en vertrouwen en samenleven met kinderen van alle leeftijden en volwassenen, in een sfeer van respect. Diversiteit wordt ervaren als een troef.

Kinderen kunnen rekenen op begeleiders die met hen op weg gaan, vol goesting en inzet van hun talenten.

Gezinnen, Brede School, onderwijs, kinderopvang, vrijetijdsaanbieders en andere wijkpartners werken hiervoor optimaal samen, vanuit een brede en open kijk op leren, spelen en vrije tijd.

Dit vraagt voldoende middelen, infrastructuur en speelweefsel in de wijk, een goede coördinatie en een breed en divers begeleidersteam, zowel in onderwijs- als vrije tijd, met de vaardigheden om op een zorgende manier leren, spel en activiteiten te ondersteunen en organiseren. Bij alles wat we doen vragen we ons af "wat betekent dit voor het kind" en "bereiken we alle kinderen, ouders, buurt?"

Zo bouwen we samen aan een dag waar de kinderen zich goed voelen, samen met de ouders, leerkrachten en iedereen die met hen op weg gaat.

Missie

Samen met alle onderwijs-, opvang- en vrijetijdsaanbieders, gezinnen en beleidsmakers werken we aan een wijk waar elk kind optimaal toegang heeft tot een kwalitatieve kind-dag. Dit betekent dat er in onze wijk voldoende kwalitatief aanbod is, in binnen- en buitenschoolse tijd, dat gezinnen hun weg vinden naar het aanbod van hun keuze en dat de randvoorwaarden vervuld zijn om dit aanbod toegankelijk te maken, op maat van elk kind. Zo willen we elk kind een zo 'wijs' mogelijke tijd kunnen bieden.

DOELSTELLINGEN:

1. *Voldoende, divers en kwalitatief AANBOD, van 's morgens tot 's avonds voorzien, op maat van de kinderen dichtbij huis en/of school.*
2. *We zorgen er samen voor dat elk schoolkind in onze wijk TOEGANG heeft tot kwalitatief aanbod dat *betaalbaar, bereikbaar, begrijpbaar, bruikbaar en beschikbaar* is. Gezinnen *kennen en vinden hun weg* naar het aanbod en kinderen kunnen en willen voor een *langere termijn deelnemen* aan de activiteiten van hun keuze.*
3. *De WIJK wordt ervaren als NEST, waar kinderen, ouders en verschillende generaties elkaar ontmoeten, met VERTROUWDE ANKERPLAATSEN van waaruit het aanbod georganiseerd wordt.*
De buitenschoolse activiteiten gebeuren in of vanuit vertrouwde ankerplaatsen. Kinderen bewegen op veilige manier tussen aanbod dat hen prikkelt en ouders zijn gerust dat de overgang van het ene naar het andere aangenaam en veilig verloopt. De school is de vertrouwde ankerplaats bij uitstek. Kwalitatief onderwijs met een goed en ruim aanbod heeft grote aantrekkingskracht voor ouders en biedt een kans voor dit proefproject. Door samenwerking met alle scholen en brugfiguren, aanbieders van buitenschoolse activiteiten (opvang en vrije tijd) en wijkpartners wordt op termijn de hele cluster als vertrouwd ervaren.
4. *We bouwen SAMEN aan een structureel verhaal, met een betere coördinatie en afstemming, met alle aanbieders en gebruikers van onderwijs en buitenschoolse activiteiten en betrokken wijkpartners.*
Ouders en kinderen, worden actief betrokken als deelnemer en partner.

1. Voldoende, divers en kwalitatief <u>AANBOD</u>, voorzien van 's morgens tot 's avonds, op maat van de kinderen dichtbij huis en/of school.	
1	Aanbod <u>schooldagen</u>: Inzetten op <u>voldoende aanbod</u> en een <u>breed keuze-aanbod</u> door het ontwikkelen van een brede waaier van activiteiten zodat kinderen hun talenten kunnen ontdekken binnen de kwalitatieve kind-dag - Voldoende aanbod (instructie, workshop, atelier, ...) - Veel naar buiten in de wijk - Op verschillende locaties - Ateliers – keuzevrijheid/aanbod...
2	Idem voor het <u>vakantieaanbod</u> in de wijk STH
3	Onderzoeken of het <u>aanbod is afgestemd</u>: - op de interesses en noden van het kind - op juiste momenten dat kinderen en gezinnen hier nood aan hebben - op de juiste locatie - op de culturele en religieuze eigenheid vb. meisjes, leeftijdsgroepen, ...
4	Een aanbod ontwikkelen om “<u>autonoom leren werken</u>” mogelijk te maken - Huiswerk/leerbegeleiding/ondersteuning leren plannen: naschools? - Zelfstandig aanleren, uitgedaagd (vb. voorbereiding SO)
5	Inzetten op de <u>kwaliteit</u> van het aanbod door in te zetten op de <u>talenten van de leerkrachten en begeleiders</u> in binnen en buitenschoolse tijd. - ateliers ingericht volgens <i>talenten</i> van leerkrachten en begeleiders - voldoende <i>vorming en omkadering</i> voorzien voor de begeleiders
6	Inrichten van het aanbod tijdens de <u>schooldagpauzes</u> - <i>Speeltijden</i>: klassen kunnen zelf kiezen wanneer ze speeltijd nemen, keuze-aanbod - <i>Middagpauze met open refter</i> (zelf kiezen wanneer); aanbod warm eten; wie wil kan meehelpen in keuken, cafetaria; kleine groepjes (zelf gekozen) kunnen samen eten, ook buiten... - <i>Kwalitatief keuze-aanbod</i>: aansluiten bij activiteiten, chillen, vrij rondlopen; iets vrijblijvend, prikkelend; werken naar een eindproduct, vb optreden op wijkfeest, voetbaltoernooi...
7	<u>Netoverschrijdend opvang- en vrijetijdsaanbod op wijkniveau verder uitbouwen</u>: - Een breed aanbod op vertrouwde ankerplaatsen organiseren (zie ook doelstelling 3) - Aanbod voorzien op een plek waar kinderen/gezinnen ontmoeten - De drie IBO-locaties werken complementair - Afstemming en samenwerking IBO en vrijetijdsaanbieders: gezamenlijk aanbod, kinderen kunnen vanuit IBO deelnemen aan... (zie ook doelstelling 4) - kinderen laten doorstromen naar wijkorganisaties (trapsgewijze toeleiding) (zie ook doelstelling 2)

2. Voldoende, divers en kwalitatief AANBOD, voorzien van 's morgens tot 's avonds, op maat van de kinderen dichtbij huis en/of school.

1	<u>Aanbod schooldagen</u>: Inzetten op <u>voldoende aanbod</u> en een <u>breed keuze-aanbod</u> door het ontwikkelen van een brede waaier van activiteiten zodat kinderen hun talenten kunnen ontdekken binnen de kwalitatieve kind-dag - Voldoende aanbod (instructie, workshop, atelier, ...) - Veel naar buiten in de wijk - Op verschillende locaties - Ateliers – keuzevrijheid/aanbod...
2	Idem voor het <u>vakantieaanbod</u> in de wijk STH
3	Onderzoeken of het <u>aanbod is afgestemd</u>: - op de interesses en noden van het kind - op juiste momenten dat kinderen en gezinnen hier nood aan hebben - op de juiste locatie - op de culturele en religieuze eigenheid vb. meisjes, leeftijdsgroepen, ...
4	Een aanbod ontwikkelen om “<u>autonoom leren werken</u>” mogelijk te maken - Huiswerk/leerbegeleiding/ondersteuning leren plannen: naschools? - Zelfstandig aanleren, uitgedaagd (vb. voorbereiding SO)
5	Inzetten op de <u>kwaliteit</u> van het aanbod door in te zetten op de <u>talenten van de leerkrachten en begeleiders</u> in binnen en buitenschoolse tijd. - ateliers ingericht volgens <u>talenten</u> van leerkrachten en begeleiders - voldoende <u>vorming en omkadering</u> voorzien voor de begeleiders
6	Inrichten van het aanbod tijdens de <u>schooldagpauzes</u> - <u>Speeltijden</u>: klassen kunnen zelf kiezen wanneer ze speeltijd nemen, keuze-aanbod - <u>Middagpauze met open refter</u> (zelf kiezen wanneer); aanbod warm eten; wie wil kan meehelpen in keuken, cafetaria; kleine groepjes (zelf gekozen) kunnen samen eten, ook buiten... - <u>Kwalitatief keuze-aanbod</u>: aansluiten bij activiteiten, chillen, vrij rondlopen; iets vrijblijvend, prikkelend; werken naar een eindproduct, vb optreden op wijkfeest, voetbaltoernooi...
7	<u>Netoverschrijdend opvang- en vrijetijdsaanbod op wijkniveau verder uitbouwen</u>: - Een breed aanbod op vertrouwde ankerplaatsen organiseren (zie ook doelstelling 3) - Aanbod voorzien op een plek waar kinderen/gezinnen ontmoeten - De drie IBO-locaties werken complementair - Afstemming en samenwerking IBO en vrijetijdsaanbieders: gezamenlijk aanbod, kinderen kunnen vanuit IBO deelnemen aan... (zie ook doelstelling 4) - kinderen laten doorstromen naar wijkorganisaties (trapsgewijze toeleiding) (zie ook doelstelling 2)

3. We zorgen er samen voor dat elk schoolkind in onze wijk <u>TOEGANG</u> heeft tot het aanbod: door het aanbod <i>betaalbaar, bereikbaar, begrijpbaar, bruikbaar en beschikbaar</i> te maken creëren we randvoorwaarden en verlagen we drempels waardoor - gezinnen hun weg vinden naar het aanbod - en kinderen voor een langere termijn kunnen en willen deelnemen aan de buitenschoolse activiteiten van hun keuze.	
1	<u>Toegankelijke info en communicatie</u> op school en wijkniveau, voor aanbieders, gebruikers, toeleiders: aanbod bekend maken met aandacht voor meertaligheid: zodat kinderen en ouders aanbod kennen en kunnen kiezen. - app, uit-pas uitdelen via OCMW-medewerker op school; - Gent Info per wijk: informatie, maar ook inschrijven voor zomeraanbod ed. Fysiek loket. - Signaalfunctie van de Jeugddienst gebruiken - Actief met elkaar laten kennismaken; Een kennismakingsmoment organiseren tussen alle diensten, voorzieningen, private partners... - Bekendmaking van het binnenschools aanbod
2	Gezinnen en toeleiders <u>sensibiliseren</u> rond de verschillende vormen van vrijetijd en het belang van vrijetijdsactiviteiten, <u>meerwaarde vrijetijdsbesteding/ontwikkeling</u> ...
3	<u>Inschrijvingsdrempels wegwerken + nadenken over duidelijk prijzenbeleid</u> - Inschrijvingsmomenten/systeem op elkaar afstemmen (niet wie eerst belt om 9u heeft plaats) - Ondersteuning bij inschrijving sportkampen - Ruimte vrijhouden voor “last minute” inschrijvingen voor kansengroepen - Fysiek loket per wijk - <u>Uit-pas</u> is bekend voor alle kinderen en ouders uit de wijk. - Eenvoudig inschrijvingssysteem tussen Brede Schoolactiviteiten en IBO-werking
4	Ontwikkelen <u>webplatform</u> : toegankelijke site met optimale mobiele toegankelijkheid, met overzicht van alle aanbod in de wijk en gezamenlijke inschrijving en (inkomensgerelateerde) betaling van alle buitenschools aanbod voor toeleiders en gezinnen - <u>gelinkt aan kinderopvangpunt</u>
5	<u>Warme toeleiding</u> : zoeken naar manieren om kinderen en ouders naar het aanbod toe te leiden (start deelname+continuïteit), vb. trapsgewijze toeleiding (link binnenschoolse – buitenschoolse tijd),...
6	<u>Aanbieders in de wijk</u> engageren zich om in te zetten op vlak van 5 B's - Sensibiliseren/vormen (vrije tijd als recht voor elk kind, rond drempels en doelgroepen) - Aanbod: afstemmen – gebruik uitpas ...
7	Kinderen kunnen zich <u>veilig en aangenaam verplaatsen</u> binnen “hun” wijk (<i>minimobiliteitsplan</i>) - Kinderen worden ondersteund om zich veilig binnen de wijk te verplaatsen - o tussen de verschillende locaties en polyvalente ruimtes - o alleen naar school, met vrienden - o op minder veilige plekken begeleiding/toezicht jongere kinderen - aanpassingen in de wijk?

4.	<u>De WIJK als nest</u>, waar kinderen, ouders en verschillende generaties elkaar ontmoeten, met VERTROUWDE ANKERPLAATSEN van waaruit het aanbod georganiseerd wordt. <i>Kinderen bewegen op veilige manier tussen aanbod dat hen prikkelt en ouders zijn gerust dat de overgang van het ene naar het andere aangenaam en veilig verloopt. De school is de vertrouwde ankerplaats bij uitstek. Kwalitatief onderwijs met goed en ruim aanbod heeft grote aantrekkingskracht voor ouders en biedt een kans voor dit proefproject. Door samenwerking met alle scholen en brugfiguren, aanbieders van buitenschoolse activiteiten (opvang en vrije tijd) en wijkpartners wordt op termijn de hele cluster als vertrouwd ervaren.</i>
1	In <u>kaart</u> brengen van speelweefsel en kindvriendelijke buurt: - Gebruik verschillende locaties o.a. polyvalente ruimtes in de wijk (voor activiteiten) en inbedding van ateliers in de wijk - Plekjes om te spelen en/of rond te hangen (rond de school) - Speelplaatsen met veel kansen (ruimte, mensen), op maat van verschillende leeftijden
2	Ankerplaatsen <u>onderzoeken</u> in de wijk (nest- en webfunctie): - waar voelen kinderen zich veilig en goed? - Waar komen kinderen en ouders? - Hoe kunnen wij dit enten op een verbreed aanbod? - Kunnen wij plaatsen in de wijk omvormen tot vertrouwde ankerplaatsen? - Mogelijkheden gedeelde infrastructuur?
3	<u>Speelweefsel</u> verder uitwerken met als doel: kinderen kunnen zich zelfstandig én veilig verplaatsen in de wijk m.i.v. begeleiding/toezicht (zie ook 3.2)
4	<u>Gedeeld gebruik</u> van ruimtes en materiaal: onderzoeken en uitwerken in de wijk
5	Aandacht voor <u>inrichting</u> van binnen- én buitenruimte - Op maat van binnen/buitenschools aanbod, doorheen de dag - Vbn: kinderen de mogelijkheid te geven zichzelf in vrijheid te organiseren tijdens de (middag)pauze, plaats om te chillen, geen bel maar leuk muziekje
6	Een <u>breed aanbod op vertrouwde ankerplaatsen</u> organiseren (zie ook doelstelling 1) Met afstemming tussen en doorstroming van scholen, IBO-locaties, vrijetijdsaanbieders...

5. We bouwen <u>SAMEN AAN EEN STRUCTUREEL VERHAAL</u>, met een betere coördinatie en afstemming, met alle aanbieders en gebruikers van onderwijs en buitenschoolse activiteiten en betrokken wijkpartners. Ouders en kinderen, worden actief betrokken als deelnemer en partner.	
1	Een <u>engagementsverklaring</u> met alle partijen die het structureel verhaal mee vorm geven
2	Inzetten op dialoog over <u>visie op leren, spelen en vrije tijd</u> en organisatie met verschillende wijkspelers. Visie moet niet identiek zijn, maar wel verbinding zoeken en afspraken maken. - Afstemmen en gedragenheid rond visie en belang van, met alle partners - Verlengen van leertijd, waar mensen aanwezig zijn om dit te ondersteunen - effectieve 'leertijd' inkorten of 'anders' in te vullen mits ook meer flexibiliteit - o t.a.v. het schoolteam (m.i.v. overleg inbedden) - o t.a.v. kinderen ('school'-uren, middagpauze, speeltijden, naschools) - Muzische en sportvakken op dezelfde lijn plaatsen als rekenen en taal.
3	<u>Participatie kinderen</u> - Wat zijn wensen en noden kinderen? - Hoe kunnen we kinderen in verschillende acties optimaal laten participeren
4	<u>Inzetten op de verbinding school-BA-ouder-kind</u> - verstevigen netwerk, BS, brugfiguren die dit over scholen heen coördineren - Participatie ouders/ ouders meebrengen in verhaal
5	<u>Streven naar een Open school</u> - Ontmoetingsmoment ouders/kind samen - Ouders kunnen ook aanwezig zijn doorheen de dag volgens projecten op school. Ouders kunnen daarna ook nog samen praten - School open voor iedereen, met medewerking van ouders, vrijwilligers, stagiaires
6	<u>Eén -divers- team</u> zowel in onderwijs- als vrije tijd : kinderen begeleid door verschillende mensen, met eigen expertise - Bekijken vanuit visie en praktisch oogpunt: hoe sterktes verbinden en inzetten - Een diverser verhaal, niet alleen voor kinderen, maar ook begeleiding - Schotten wegwerken - Met veel spelers samenwerken: onderwijs, IBO, vrije tijd, jeugd, ouders! - ! communicatie met ouders
7	<u>De job van medewerkers anders organiseren</u> zodat er - meer flexibiliteit, meer overleg en werktijd /flexibelere uren, vb later starten - 40u-week leerkracht met ruimte voor niet lesgeven
8	<u>Vrijwilligers</u> - Zoektocht naar vrijwilligers, bij ouders, in buurt - Ondersteuning van (doelgroep)vrijwilligers - Coördinatie (o.a. vraag en aanbod)
9	<u>Afstemmen tussen alle partners</u> op vlak van aanbod, communicatie, inschrijvingen, doorstroming Voor binnenschools, naschools en vakantie-aanbod
10	De schooluren afstemmen op totaalaanbod
11	<u>Actieplan</u> wordt verder uitgewerkt: - De gewenste middelen en mensen worden in kaart gebracht - Van daaruit kijken wat er nog nodig is om het plan te realiseren <u>Zoektocht/vraag naar bijkomende middelen</u> - voor coördinatie - invulling aanbod <u>Afstemming actieplan op beschikbare middelen.</u>

Bijlage 5: De kaart of overzicht van de partners

Organisaties bekend via jeugddienst

- 📍 Shoonya Dance Centre
- 📍 Kopergietery
- 📍 Scouts & Gidsen St. Coleta
- 📍 Suzikacademie
- 📍 Jeugdtheaterhuis Larf!
- 📍 vzw Jong Tienerwerking Nieuwland
- 📍 vzw Jong Kinderwerking Sluizeken
- 📍 vzw Jong Meisjeswerking STH
- 📍 vzw Jong Speelpleinwerking Tolhuis
- 📍 vzw Jong Speelpleinwerking Zondernaam
- 📍 Koninklijke Akiyama Gent
- 📍 GO! Kunstacademie Gent
- 📍 Speelpleinwerking Kwetu
- 📍 Gitaar Training Studio
- 📍 De Centrale
- 📍 Sportnetwerk Gent Noord
- 📍 Deeltijds Kunstonderwijs
- 📍 Yoga on Call
- 📍 De Dans 'Ruh'
- 📍 Taekwondo Academy KOC Club Gent
- 📍 SNS - Sport na school
- 📍 Ko Jika Kendo Club
- 📍 Spelothek Baloe
- 📍 Chiro Totem
- 📍 Futsal Besiktas Gent
- 📍 Vzw Draaischijf BoHo Atelier
- 📍 FC Sint-Kruis-Winkel
- 📍 Okinawa Kwai
- 📍 De Snaar Gitaar & Keyboardschool

Organisaties via Bredeschool

- 📍 De Centrale
- 📍 Kubatsgym
- 📍 Deeltijds kunstonderwijs - Offerlaan
- 📍 Sportaround
- 📍 Graffiti vzw
- 📍 Deeltijds Kunstonderwijs - De Poel
- 📍 Fietslessen - Moov
- 📍 Jeugdtheaterhuis Larf!
- 📍 Studio Groene Vallei
- 📍 Crazy legs
- 📍 Industriemuseum

Scholen uit de wijk STH

- De Buurt
- St. Salvator
- De Mozaïek
- De Triangel

Organisaties via dienst UiTPas

- Aifoon vzw
- Campo
- Create vzw
- Das Kunst
- De Centrale
- De Tuin van Kina
- Futsal Besiktas Gent
- Het Beroepenhuis
- Huis van Alijn
- Industriemuseum
- Jeugdtheaterhuis Larf!
- Kopergietery
- Logos Foundation
- Sportarena Tolhuis
- Standaard Muide
- Worstelclub Kampioen Gent

Bijlage 6: Bevraging van de kerngroep en vrije tijdspartners

A. Interviewleidraad voor interviews met de kerngroep en sleutelfiguren vrije tijd

Ter info: de volgorde van de vragen wordt aangepast afhankelijk via wie onze gesprekspartner is.

Over de vertrouwde ankerplaatsen, de wijk als nest en dus de verplaatsingen

Vraag: Over de **verplaatsing van school naar de vrijetijdorganisaties**

- Hoe loopt dit/ wat kan helpen/ hoe kan het beter? (Aandacht voor perspectief van kinderen, ouders, team)
- Hoe werk je dan samen met die vrijetijdspartner om de 'kwaliteit die kinderen ervaren in het nest (= de school/ Ibo als vertrouwde ankerplaats) over te dragen naar het web (de vrijetijdsorganisaties)?
- Bv. Vanuit het IBO ga je wekelijks naar 'muurklimmen' als BG breng je kinderen en wat doe je dan?
 - Ga je weg?
 - Blijf je zitten op een bankje en wandel je later terug naar het IBO?
 - Doe je mee met de activiteit, want jij kent de groep kinderen goed; je ondersteunt hen emotioneel, en je leert ook wel een heleboel vaardigheden aan.
- Wat vind je hierbij belangrijk? Hoe kan je hierin samen werken zodat de kwaliteit voor kinderen en ouders gegarandeerd wordt?

Vraag: Over de verplaatsing van de vrije tijd naar school?

- Hoe loopt dit/ wat kan helpen/ hoe kan het beter? (Aandacht voor perspectief van kinderen, ouders, team)
- Wat vind je hierbij belangrijk? Hoe kan je hierin samen werken zodat de kwaliteit voor kinderen en ouders gegarandeerd wordt?

Vragen die polsen naar de praktische omkadering

- Toeleiden naar de activiteit: wie doet dit? Wanneer? Wat zou beter werken?
- Hoe worden deze situaties opgevolgd: bv. een begeleider daagt niet op: wie verwittigt kinderen, ouders? Wat vind je hierbij belangrijk in functie van welzijn voor alle betrokken partijen?

Over langdurige en/ of occasionele samenwerking voor de organisatie van naschoolse vrijetijd

Vraag: Een partnerorganisatie organiseert naschoolse reeksen (korte duur) op school: welke impact heeft dit voor de school? Welke taken nemen scholen op/ hoe zit het met de draaglast van de school bij het opvolgen? (Aandacht voor perspectief van kinderen, ouders, team)

- Wat vind je hierbij belangrijk? Hoe kan je hierin samen werken zodat de kwaliteit voor kinderen en ouders gegarandeerd wordt?

Over gedeeld gebruik van de ruimtes

Vraag: Formele plekken die reeds gedeeld worden: Wat gaat goed, wat zijn knelpunten? Welke verbeterpunten zie je om de kwaliteit voor kinderen en ouders en team hoog te houden?

Over de wijk als nest, waar kinderen, ouders en andere buurtbewoners elkaar ontmoeten?

Vraag: Hoe zorg je ervoor dat alle gezinnen zich echt welkom voelen in je vrijetijdsaanbod? Zie je 'ondersteunen van sociale cohesie (aandacht voor toegankelijkheid/ ontmoetingskansen creëren ts een diversiteit aan mensen' als jouw opdracht neem je hierin een trekkersrol? Waarom wel/ niet? (Aandacht voor perspectief van kinderen, ouders, team)

Vraag: Als we willen dat vrije tijdsorganisaties als 'nest' worden ervaren door kinderen dat weten we dat rekening houden met 5 kwaliteitskenmerken die kinderen belangrijk vinden voor hun vrije tijd belangrijk kan zijn. De kernmerken zijn:

- Continuïteit in ruimte
- Continuïteit in begeleiding
- Continuïteit in vrienden
- Acties zelf kunnen kiezen/ gehoord worden – participeren
- Niks doen, niet georganiseerd/ vrij zijn en/of keuvelen.

Hoe kom je hieraan tegemoet? Voorbeeldvragen afhankelijk van de gesprekspartner: is er ruimte voorzien om te ontspannen tijdens het wachten? Is er mogelijkheid om te keuvelen met vrienden voor en na de les? Zie je emotionele zorg ook als uw taak?

B. Digitale bevraging*Opgenomen topics in de digitale bevraging***STRUCTUREEL AANBOD**

Naam activiteit/aanbod
Informatiedragers bekendmaking aanbod
Kanaal voor verspreiding informatie(dragers)
Inspanningen omtrent meertaligheid
Bekend met aanbod van andere aanbieders en verbeteruggesties
Extra toelichting bekendmaking
Aantal sessies (eventueel per aantal reeksen)
Dagen van de 'activiteit'
Uren van de 'activiteit'
Extra toelichting organisatie

INSCHRIJVINGSGEBEUREN

Aantal inschrijvingsplaatsen
WachtlIJst
Inschrijvingsprocedure
Inschrijvingskanaal
Inschrijvingsgeld/kostprijs
Overige inschrijvingsvoorwaarden en/of - regels
Ondersteuning bij inschrijving(sprocedure)
Extra toelichting inschrijvingsgebeuren

BEREIKTE GROEP

Aantal inschrijvingen afgelopen (school)jaar
Inschrijvingsperiode vermeld aantal inschrijvingen
Aantal wachtenden (voor voorbije periode)
Gedetailleerde beschrijving inschrijvings- & wachtlIJst
Aantal ingeschreven kinderen uit de wijk STH
Kenmerken ingeschreven kinderen uit de wijk
Aantal wachtende kinderen uit de wijk STH
Kenmerken wachtende kinderen uit de wijk
Inschrijvingen met gebruik UITpas
Gebruik UITpas (met kansentarium) - wijk STH
Gebruik UITpas (zonder kansentarium) - wijk STH
Extra toelichting bereikte groep (STH)

BEGELEIDING

Kind-begeleidersratio
Toepassing kind-begeleidersratio
Tevredenheid kind-begeleidersratio
Toelichting tevredenheid kind-begeleidersratio
Inzet begeleiders
Vergoeding begeleiders
Vorming/Opleiding/Opvolging begeleiders
Extra toelichting begeleiding

OCCASIONEEL AANBOD

Naam activiteit
Soort activiteit
Dag activiteit

Uren activiteit
 Leeftijd activiteit
 Doelgroep activiteit
 Extra toelichting occasioneel aanbod

Aangeschreven organisaties **26**

Larf Jeugdtheaterhuis
 Shoonyadance vzw
 Kopergietery
 Sint-Coleta Scouts & Gidsen
 Vzw Jong deelwerkingen
 Vzw Suzuki Academie
 vzw Jong Spelothek
 Koninklijke Akiyama
 GO! Kunstacademie De Poel
 Kwetu
 Gitaar Training Studio
 De Centrale
 Sportnetwerk Gent Noord
 DKO Beeldende Kunst
 Kopergietery
 Yoga on Call
 De Dans 'RUH'
 Taekwondo Academy KOC Club Gent
 SNS - Sport na school
 Ko Jika Kendo Club
 Chiro Totem
 Futsal Besiktas
 vzw Draaischijf
 FC St.-Kruis-Winkel
 Okinawa Kwai
 De Snaar Gitaar

Reacties van organisaties **10**

Vzw Draaischijf Boho-atelier
 Vzw Jong

Tienerwerking
Meisjeswerking
Kinderwerking
Speelpleinwerking

Koninklijke Akiyama Gent
 Okinawa Kwai
 Futsal Besiktas
 Ko Jika Kendo Club
 Shoonyadance
 Vzw Suzukiaacademie
 Vzw Uilenspel
 Graffiti vzw

Via extra ronde
 Via extra ronde
 Via extra ronde

Bijlage 7: Overzicht van de ‘actiemomenten’ die de onderzoekspartners mee ondersteunden

- **22/2/2019 – Overleg kerngroep Proeftuin STH**

Op de agenda:

- Begeleiding van de ‘droomoefening’: vanuit verschillende persona’s werd een hernieuwd concept voor de opvang en vrije tijd in de wijk geconcretiseerd. Doel hierbij was het detecteren van concrete pistes om de proeftuin te realiseren geïnspireerd vanuit verschillende perspectieven.
- Begeleiding van een verdiepende visie-oefening over de concepten leertijd en vrije tijd.

- **22/03/2019 – Overleg kerngroep Proeftuin STH**

Op de agenda:

- Feedback bevragen op de missie en visietekst Proeftuin STHD
- Feedback bevraging op doelstellingen en acties voor de proeftuin STHD

- **8/11/2019 2de partneroverleg - Proefproject Sluizeken- Tolhuis-Ham-Dok**

Op de agenda:

- Informeren stand van zaken proefproject STHD
- Concreet aan het werk rond de acties uit het actieplan. We voorzien 3 thematafels
 - Tafel 1 ‘Toegankelijke vrijetijdsorganisaties voor elk kind in de wijk’
 - Tafel 2 ‘Naar een optimaal gedeeld gebruik van de ruimtes’
 - Tafel 3 ‘Verder werk maken van de kwalitatieve Kind-dag: inspirerende voorbeelden uit praktijk en onderzoek’